

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Islámské bankovníctví

Islamic banking

Aruzhan Meirembay

Plzeň 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Islámské bankovníctví“

vypracoval/a samostatně pod odborným dohledem vedoucí/vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 25. dubna 2022

v. r. Aruzhan Meiremba

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Ing. Janě Šturcové, Ph.D. za její cenné rady, připomínky a za odborné vedení práce. Dále bych poděkovala své sestře Anel za její pomoc a rady a také svým rodičům a příteli Kaiovi za podporu během mého studia a při psaní této bakalářské práce.

Obsah

Úvod	7
Cíl a metodika práce	8
1. Pojem islámského ekonomického modelu, islámského bankovníctví	9
1.1 Vlastnosti islámské ekonomiky	9
1.2 Islámské právo šaría	10
1.2.1 Islámské jurisprudence fiqh	10
1.2.2 Zakát	11
1.2.3 Garár	11
1.2.4 Maisir	12
1.2.5 Riba	12
1.3 Islámské bankovníctví a jeho odlišnosti od tradičního bankovního systému	13
2. Finanční nástroje v islámském bankovním systému	16
2.1 Investiční financování	17
2.1.1 Mudáraba	17
2.1.2 Mušáraka	19
2.2 Dluhové financování	20
2.2.1 Murabaha	20
2.2.2 Bai - salám	21
2.2.3 Ijarah	22
2.2.4 Ijarah wa - iqtina	22
2.2.5 Istisna	23
2.2.6 Tawarruk	23
2.2.7 Bay' al - 'ina	24
2.3 Ostatní finanční produkty	24

2.3.1	Takaful	24
2.3.2	Sukuk	25
2.3.3	Wakala	25
2.4	Modely bilance islámských bank	26
3.	Současná a budoucí situace islámského bankovníctví	28
3.1	Současná situace islámského finančního systému	28
3.1.1	Islámské bankovníctví v Evropské unii	29
3.2	Vývoj a budoucnost islámského bankovníctví	30
4.	Porovnání islámských a tradičních bankovních produktů	33
4.1	Ijarah a finanční leasing	33
4.1.1	Al Hilal Bank	33
4.1.2	Halyk activ	36
4.1.3	Rozbor a následné porovnání ijarah a finančního leasingu metodou analýzy a komparace	38
4.2	Vklady Mudaraba a termínované vklady	39
4.2.1	Zaman Bank, a. s.	39
4.2.2	Al Hilal Bank	40
4.2.3	Československá obchodní banka, a. s.	43
4.2.4	Rozbor a následné porovnání vkladu Mudaraba a termínovaného vkladu metodou analýzy a komparace	44
4.3	Srovnání platebních karet islámské banky a tradiční banky	44
4.3.1	Dubai Islamic Bank (DIB), a. s.	45
4.3.2	MONETA Money Bank, a. s.	47
4.3.3	Rozbor a následné porovnání islámských a tradičních platebních karet metodou analýz a komparace	49
Závěr		50

Seznam použitých zdrojů	52
Seznam tabulek	57
Seznam obrázku	58
Abstrakt	
Abstract	

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá islámským bankovníctvím. Téma islámského bankovníctví je dnes velmi aktuální, neboť v posledních letech se islámské bankovníctví stalo významným a rychle rostoucím segmentem mezinárodních bankovních služeb a kapitálových trhů. Většina finančních institucí ve světě jsou banky fungující podle určitého systému a principů, které mají v podstatě stejné cíle, strukturu a funkce, a také stejné nabízené služby a produkty, včetně jejich podmínek a požadavků, s výjimkou islámských bank. Islámské banky jsou často známé tím, že fungují bezúročně. Nicméně zásady islámského bankovníctví jsou založeny na souboru islámských pravidel a zákonů - Šaría a jsou širší než jen zřeknutí se úroků.

V současné době se islámské bankovníctví rozvíjí a široce používá v mnoha muslimských zemích a aktivně se zavádí v Evropě a dalších neislámských zemích. Zájem o islámský finanční systém vyplývá ze skutečnosti, že islámský finanční systém je nejméně citlivý na vznik krizových jevů, a to i přesto, že neúčtuje úroky. Proto s rozvojem islámského bankovního systému roste i aktuálnost podrobného studia jeho produktů a principů.

Bakalářská práce se bude skládat z teoretické a praktické části. První část bakalářské práce bude obecným úvodem do islámské ekonomiky a bankovníctví, jejich principů, vlastností a produktů, a také zhodnocením současné situace islámského bankovníctví ve světě a jeho perspektivy do budoucna. Ve druhé části práce budou popsány a porovnány tři islámské produkty s jejich analogickými produkty v tradičním bankovníctví.

Cíl a metodika práce

Hlavním cílem bakalářské práce bude seznámit se s principy a produkty islámského bankovníctví. Dílčím cílem bude porovnat a zhodnotit několik produktů islámského a tradičního bankovníctví.

Teoretická část bakalářské práce bude zpracována s využitím odborné literatury a dostupných informací z internetu týkajících se tématu islámského bankovníctví. V praktické části budou porovnány tři islámské produkty ijarah, vklad mudaraba a islámské platební karty s jejich tradičními analogy: leasing, termínovaný vklad a tradiční platební karty. Produkty budou popsány a porovnány na základě informací, podmínek a smluv dostupných na internetových stránkách islámských a tradičních bank nabízejících tyto produkty, a to konkrétně islámských bank Al Hilal Bank, Zaman Bank, a. s., Dubai Islamic Bank, a. s. a tradičních bank Halyk activ, Československá obchodní banka, a. s. a MONETA Money Bank, a. s.

1 Pojem islámského ekonomického modelu, islámského bankovníctví

Do definice pojmu islámské ekonomiky se občas přidává adjektivum "morální". Je to dáno tím, že má nejen náboženský původ, ale může existovat pouze jako náboženský konstrukt. (Zhuravlev, 2020, s. 9)

Islámská ekonomika je morální konstrukce, která funguje na základě pěti principů práva šaría: vyznání víry (šaháda), modlitba (salát), almužna (zakát), půst (saum) a pouť do Mekky (hadždž). (Knott, 2016)

V islámské ekonomice neexistuje žádné rozdělení mezi duchovním a materiálním, a spravedlnost a štedrost jako normy etiky jsou součástí ekonomiky. (Zhuravlev, 2020, s. 15)

1.1 Vlastnosti islámské ekonomiky

Zvláštností islámské ekonomiky spočívá v tom, že provádění a fungování finančních nebo ekonomických činností nemůže být v rozporu s pravidly Koránu¹ a sunny² proroka Mohameda³ a musí být s nimi plně v souladu. (Mat & Ismail, 2008, s. 330)

Hlavní rozdíl mezi islámským ekonomickým modelem a světovým modelem spočívá v tom, že má jasnou sociální orientaci s prioritou morálních a etických principů. Sociální orientace znamená zajištění sociální spravedlnosti při rozdělování výsledků hospodářské činnosti. (Taiba leasing, n.d.)

Proto je spravedlnost považována za jeden z hlavních cílů této ekonomiky. V islámském pojetí je to nejen morální, ale také adekvátní ekonomická kategorie. (Bekkin, 2004, s. 15)

Nástrojem k dosažení tohoto cíle je hospodářský a finanční růst. Zároveň s růstem hraje významnou roli islámská etika, která se vyznačuje schopností chránit hospodářskou činnost před zneužitím a nezákonností. Všechny ekonomické jevy, jako bohatství, výroba, zisk, kapitál,

---

¹**Korán** je nejposvátnějším textem islámské náboženské tradice, jelikož je považován za přímé nezměněné Boží slovo dané proroku Mohamedovi. (Delacruz, 2022)

²**Sunna** - tradiční součást muslimského práva, která vychází z Mohamedových slov a činů a je zachována v tradiční literatuře. ("Sunna", n.d.)

³**Prorok Mohamed** (Muhammad Ibn Abdullah; 570 - 632, Saúdská Arábie), byl arabský náboženský, společenský a politický vůdce a zakladatel světového náboženství islámu. (Lewis, 1993, s. 49)

peníze, služby, jsou nahlíženy prizmatem morálních norem a hodnot islámského náboženství. (Nurullina, 2004, s. 12)

1.2 Islámské právo šaría

Islámská banka se řídí islámským právem, které se nazývá "Šaría", což v arabštině doslova znamená "cesta k prameni života", a ve formálním smyslu se používá pro označení právního systému, který odpovídá kodexu chování požadovanému ve svatém Koránu a hadísech⁴. (Hassan & Lewis, 2007, s. 38)

Všechny typy ekonomických vztahů mezi lidmi a subjekty jsou z pohledu islámského práva považovány za smlouvu nebo dohodu, která předpokládá práva a povinnosti stran ve vztazích různého druhu. Tyto formy vztahů vyžadují aplikaci ustanovení práva šaría, tj. nejvyššího zákona, na konkrétní situace. Tím se zabývá disciplína "Fiqh", která je považována za islámské právo a islámskou jurisdikci. (Zhuravlev, 2020, s. 16)

Spolu s oblastí života upravuje islám také oblast podnikání a ekonomiky. Základní principy práva jsou založeny na čtyřech transakcích:

- 1) **prodej (bay)** - převod práva vlastnictví za odměnu;
- 2) **nájem (ijarah)** - převod práva užívat majetek za odměnu;
- 3) **dar (hiba)** - nezištný převod majetku;
- 4) **půjčka (ariyah)** - bezúplatný převod užívacího práva k majetku.

Uvedené základní principy se dále aplikují na různé konkrétní transakce, jako je postoupení pohledávky, zástava, vklady, koupě domu, leasing, fondy Waqf (náboženské nebo charitativní organizace) a partnerství, které jsou důležitým a základním prvkem islámského bankovního systému, které mají významnou roli v islámských financích a tvoří základ islámského bankovníctví. (Hassan & Lewis, 2007, s. 38)

1.2.1 Islámské jurisdikce fiqh

"Islámská jurisdikce je proces, při kterém právníci odvozují pokyny, pravidla a předpisy (šaría) ze zásad Koránu a sunny". (Institute of Islamic Banking and Insurance, n.d.)

---

⁴ **Hadís**- tvoří hlavní pramen sunny. Je označení pro původně ústně uchovávanou výpověď o činech a skutcích islámského proroka Mohameda. (Horyna & Pavlincová, 2003, s. 548)

Podstatou islámské jurisprudence je usnadnit lidem aplikaci zásad z Koránu a sunny na jejich činnosti.

Fiqh má v islámském bankovním systému velký význam. Jakýkoli finanční produkt nebo služba se vytváří podle pravidel vytvořených Faqíhem⁵. (Zhuravlev, 2020, s. 16)

Mezi tradiční islámské ekonomické koncepty patří takové jevy, jako zakát, garár, riba a maisir. (Zhuravlev, 2020, s. 19)

1.2.2 Zakát

Zakát znamená "almužnu" nebo požehnání (barkah), očištění (taharah), seberozvoj (nama) nebo pochvalu (mad). Je to třetí pilíř islámu. (The Zakat Foundation of America, 2017, s. 1)

Jedná se o daň, která je povinná pro všechny muslimy, jejichž majetek přesahuje limit stanovený právem šaría. Hlavním účelem zakátu je vzít část bohatství majetného a rozdělit ho mezi chudé a potřebné. Zakát se platí z určitého majetku, jako je zlato, úroda, peníze a hospodářská zvířata, který byl investován do podnikání. (Institute of Islamic Banking and Insurance, n.d.)

Zakát je pokladem duchovních investic, které se všem zúčastněným vracejí dvojnásobně. Na straně investora zakát očišťuje nejen jeho majetek, ale také ho očišťuje od závisti a motivuje ho k vyššímu výdělku, zatímco na straně příjemce očišťuje jeho srdce od závisti a žárlivosti a posiluje jeho víru. (Islamweb.cz, n.d.)

1.2.3 Garár

V islámu platí zákaz transakcí zahrnujících prodej majetku, který prodávající nevlastní nebo nemá ve svém držení. To je případ garáru.

"Garár znamená v arabštině "nebezpečí". Toto slovo pochází z kořene, který znamená «uvést v omyl», «svádět», «ohrozit»". (Zhuravlev, 2020, s. 19)

Tento zákaz se používá v případech, kdy prodávající nemůže zboží kupujícímu vydat, protože výrobek ještě neexistuje nebo vlastník tento výrobek nemá, jako například prodej ovoce nebo zeleniny předtím, než jsou zralé a lze je otrhat. Alláhův posel takový prodej zakázal, protože existuje možnost, že by se ovoce nebo zelenina mohly zkazit dříve, než dozrají. Rovněž se jedná

---

⁵**Faqíh** - je islámský právník, odborník na fiqh.

o spekulativní podnikání, kdy je nákup zboží za nízkou cenu a jeho prodej za cenu vyšší považován za nezákonný. (Mannan, 1986, s. 289)

Šaría neodsuzuje riziko, ale naopak riziko podporuje v tom smyslu, že všichni účastníci při vstupu do obchodního vztahu chápou možné škody a nepožadují jejich náhradu na úkor druhého. Příjmy jsou z hlediska práva šaría považovány za legitimní, pokud se jedná o příjmy z podnikání nebo investice. (Zhuravlev, 2020, s. 19)

1.2.4 Maisir

Garár je také úzce spojen s pojmem maisir, což přímo z arabštiny znamená "hazardní hra". "Maisir se běžně označuje jako hra s nulovým součtem, protože zisk jednoho je pouze kladným ekvivalentem ztráty druhého, což znamená, že se plus a minus zhrouť, což dává výsledek nula, nic". (Zhuravlev, 2020, s. 20)

V ekonomickém smyslu maisir znamená dosažení zisku náhodou, například výhrou v loterii, ziskem z derivátů a přímým spekulativním chováním na finančních trzích. Maisir je považován za zakázaný, protože islám zakazuje činnosti, které se vyznačují velkou nejistotou. (Whotrades, 2019)

1.2.5 Riba

Riba z arabštiny znamená "přírůstek", "nadbytek", "lichva". Riba je transakce, která jedné straně usnadňuje dosažení zisku. Podle práva šaría je to těžký hřích. (Weberová Babulíková, 2001, s. 18)

Již v předislámském období mohl dlužník svůj dluh buď zaplatit, nebo odložit s podmínkou, že do dalšího dne splátky zaplatí stejnou částku ve dvojnásobné výši. Po obdržení půjčky nemusel dlužník až do data splatnosti platit žádné úroky. Pokud dlužník nebyl schopen dluh splatit, mohl si ho věřitel ponechat jako otroka nebo ho prodat za stejnou částku, jako byl dluh. (Weberová Babulíková, 2001, s. 18)

Riba je považována za hřích, protože vede k sobectví, hrabivosti, nelidskosti a chamtivosti, ničí soucit, porozumění a pomoc, a tím ničí pocit bratrství a jednoty, zatímco islám nabádá své stoupence k nezištné pomoci. I když neexistuje zákaz prospěšných činností, riba porušuje jedno ze základních pravidel islámu. Navíc, když jeden potřebuje pomoc - druhý mu musí pomoci, aniž by na tom chtěl vydělat. "Předpokládá se, že oblast, kde se daří ribě, je odsouzena k

neplodnosti a odnětí milosti. A Prorok řekl, že u člověka, který se dopustí takového hříchu, v jeho lůně se rodí štíří a hadi". (Islam-today, 2014)

V dnešní době zahrnuje riba nejen lichvu, ale také úroky. Pro vysvětlení, riba vede k hromadění peněz prostřednictvím úroků, což negativně ovlivňuje jejich používání v širší společnosti. To vede k vytváření monopolů, kartelů a koncentraci bohatství v jedněch rukou.

Islámské právo rozlišuje dvě formy riby.

1. Riba al - buyu - souvisí s obchodem, který se dále dělí na

- **Riba al - nasiya** - označuje navyšování prémie, která se platí věřiteli výměnou za čekání jako podmínka poskytnutí úvěru. Technicky je to totéž co úrok, ale je to základní a hlavní forma riby. (Hassan & Lewis, 2007, s. 43)
- **Riba al - fadl** - znamená nadměrnou náhradu bez nároku na odměnu, která vzniká v důsledku prodeje zboží. Riba al-fadl zahrnuje současnou výměnu nestejně kvality nebo množství stejného zboží. (Hassan & Lewis, 2007, s. 43)

2. Riba al - qarud - souvisí s půjčkami a s obchodem. Jedná se o úročenou půjčku, která může být spojena s riba al - nasiya, protože při těchto transakcích dochází k prodlení a přebytkům. Dluh může vzniknout při půjčování peněz nebo nákupu zboží/nemovitostí na úvěr. Obě strany uzavřou předem dohodnutou smlouvu, v níž se dlužník zaváže zaplatit peníze nad rámec původní odložené částky. (Islamic - finance.com, n.d.)

1.3 Islámské bankovníctví a jeho odlišnosti od tradičního bankovního systému

Islámské banky jsou hlavní součástí islámského finančního systému. Plní stejné funkce jako běžné banky, působí jako finanční zprostředkovatel a zajišťují národní platební systém. Ačkoli se islámské bankovníctví z hlediska zpracování plateb od konvenčního bankovníctví neliší, existují některé rysy, které ho činí v oblasti finančních služeb jedinečným.

Rozhodujícím faktorem, kterým se islámské bankovníctví liší od západního, je to, že nepoužívá zisk ve formě úroku. Úroky v islámském bankovníctví jsou zcela zakázány. I když tradiční banky půjčují ve svůj vlastní prospěch, islámský bankovní systém je postaven na principu partnerství. V islámském bankovním systému se akcionáři, vkladatelé a dlužníci podílejí na

sdílení zisků a ztrát. Nicméně, islám neodsuzuje vytváření takového zisku, ale pouze vytváření trvalého zisku nesouvisejícího s jeho činností. (Aims, n.d.)

Podle pravidel islámu se za správné považuje pouze darování majetku, který byl získán vlastní prací, a také dar nebo dědictví. Zisk je navíc odměnou za riziko, které je přítomno v každém obchodním podniku. Islámská banka může vytvářet příjmy bez úroků, pokud je sama účastníkem projektu. Kromě toho se banka může podílet na obchodu a mít zisk z přírážky na zboží a z ceny za jeho prodeje. V takových případech je zisk ovlivněn spíše výkonností než úroky. (Trunin, Kamenskikh & Muftiahetdinova, 2008, s. 6)

Podle práva šaría je zakázáno financovat prodej tabáku, alkoholu, zbraní, stejně jako řadu činností spojených s rozvojem hazardu, pornografie atd. (Angela Wang & Co, n.d.)

Nutno podotknout, že ve světové ekonomice existují jednotlivé finanční instituce, které fungují na principu islámské etiky v rámci zvykového systému, stejně jako celé země s finančními systémy, které jsou založeny na normách a zákonech práva šaría. Zároveň má každá finanční instituce svůj dozorčí orgán (dozorčí rady šarí⁶ nebo poradce), který má na starosti:

- kontrolu výrobků nebo služeb z hlediska náboženské čistoty, které nelze uvádět na trh bez souhlasu orgánu; (Zhuravlev, 2020, s. 17)
- výpočet a placení “zakátu”;
- nakládání s příjmy, které nejsou v souladu s právem šaría;
- poradenství při rozdělování výnosů a přebytků mezi banku a investora;
- kontrolu bankovních transakcí z hlediska dodržování šaríi. (Khan, 2013, s. 316)

---

⁶ **Dozorčí rada šaría (Šaría board, SSB)** - je nezávislý orgán složený z právníků specializujících se v oblasti “Fiqh”, která se zabývá činnostmi islámských institucí) (Khan, 2013, s. 315)

Ve své práci autoři Trunin a kol. (citovaný z Sundararajan a Errico 2002, s. 24) uvádějí hlavní rozdíly mezi islámským bankovníctvím a tradičním modelem následně.

Tab. 1 Hlavní rozdíly mezi islámskými a konvenčními bankami

Charakteristika	Islámská banka	Tradiční banka
Ručení za kapitálovou hodnotu: vkladů na požádání	Ano	Ano
Ručení za kapitálovou hodnotu: investiční vklady	Ne	Ano
Mechanismus pro stanovení úrokové sazby z vkladů	Určeno ziskovostí banky, návratnost investice	Není závislý na ziskovosti banky
Podíl vkladatelů na ziscích a ztrátách banky	Ano	Téměř žádné
Využívání islámských finančních produktů	Ano	Prakticky se nepoužívá
Právo banky rozhodnout o poskytnutí úvěru v závislosti na zajištění.	Když se vkladatelé podílejí na ziscích a ztrátách islámské banky většinou není dovoleno diskriminovat klienty na základě jejich zajištění.	Ano
Úroková sazba vkladů	Není definováno, není zaručeno pro investiční vklady	Definováno a zaručeno

Zdroj: Sundararajan, Errico (2002), vlastní překlad autorky

2 Finanční nástroje v islámském bankovním systému

Islámské banky mají své vlastní finanční služby, smlouvy a produkty, které se liší od tradičních bank. Zhuravlev (2020, s. 28) ve své knize popisuje kategorizaci bankovních nástrojů tímto způsobem:

1) investiční financování

- řízení kapitálu s podílem na zisku (mudaraba);
- partnerství s podílem na zisku a ztrátě (mušáraka);
- účast na sdílení produkce (muzaraa, musakat).

2) dluhové financování

- prodej s přírůžkou (murabaha);
- prodej se zpětným odkupem (bai al-ina);
- monetizace reálného aktiva (tawarruk);
- záloha (bai salám);
- leasing, pronájem (ijarah);
- výroba na zakázku (istisna);

3) bezúplatné smlouvy

- půjčka (kard);
- dar (hiba);
- darování (tabarru).

4) ostatní

- záruka (kafalah);
- bezpečná úschova (wadiya);
- ručení (wakala, juala);
- záloha (arbun);
- kauce (rahn);
- převod dluhu (hawala). (Zhuravlev, 2020, s.28)

Je třeba poznamenat, že islámské banky existují ze stejného důvodu jako ostatní banky: pokrýt prostorovou a časovou nerovnováhu v poptávce a nabídce finančních zdrojů, zmírnit informační asymetrii, snížit transakční náklady spojené s identifikací a pořízením požadovaných aktiv a zajistit úspory z rozsahu. (Zhuravlev, 2020, s. 28-29)

Kromě bankovních služeb v islámském bankovním systému existují také:

- smlouvy o bezpečnosti a ochraně, které mají za cíl udržet finanční prostředky fyzických osob a podnikatelů v bezpečí. Patří mezi ně hawala, rahn, kafalah a wakala.
- a další finanční nástroje, které jsou v souladu s normami šaría: takaful, sukuk, islámské fondy, mikrofinancování.

Islámské banky tak nabízejí širokou škálu různých finančních nástrojů k provádění finančních transakcí. V další části budou podrobně popsány hlavní finanční nástroje.

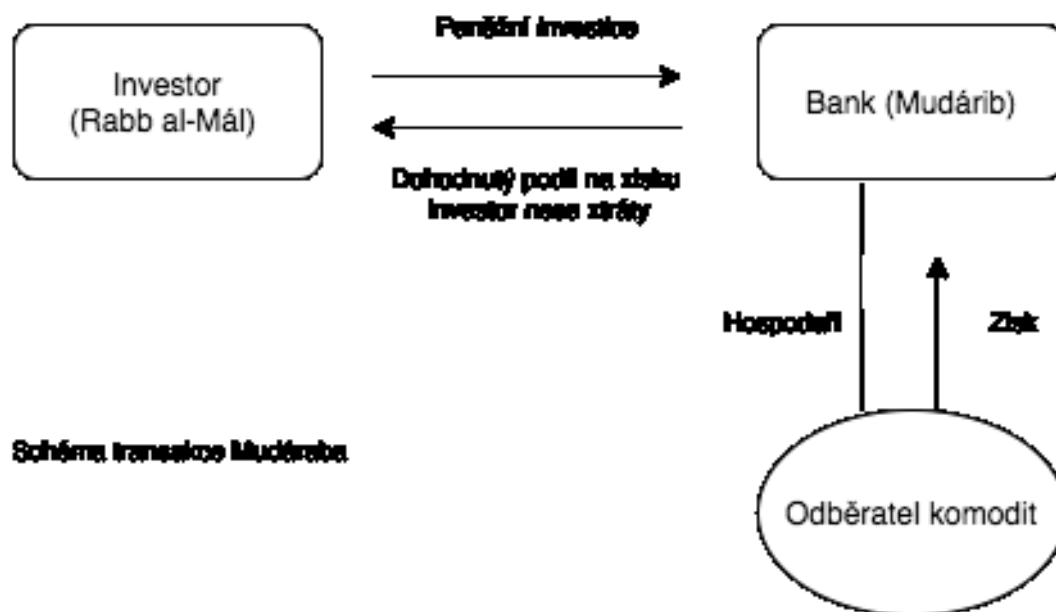
2.1 Investiční financování

Investiční financování v islámském bankovníctví zahrnuje produkty založené na podílu na zisku a ztrátě (Profit and Loss Sharing (PLS)). Patří mezi ně mušáraka (aktivní společný podnik) a mudáraba (pasivní společný podnik). Oba produkty jsou bezúročné, což neporušuje zásady práva šaría. (Drizane & Al - Malkawi, 2019)

2.1.1 Mudáraba

Mudáraba, známá také jako podíl na zisku, je jedním z používaných nástrojů financování, který je plně v souladu s islámskými požadavky. V mudáraba rabb al-mál (investor) uloží své finance (produkt nebo peníze) u Mudáriba (bank nebo podnikatel), který je pak použije na financování krátkodobých a střednědobých investičních projektů. Investor nemá právo požadovat za poskytnutí peněz zálohu. Jedná se o transakci na základě důvěry. Zisk z této činnosti se po odečtení nákladů rozdělí mezi smluvní strany a investor dostane svou investici zpět. V případě ztráty ztrácí rabb al-mál svůj kapitál a mudáríb ztrácí čas a úsilí investované do projektu. (Weberová Babulíková, 2001, s. 69, 71)

Obr. 1 Schéma transakce mudáraba

Zdroj: Financial Islam (n.d.), vlastní překlad autorky

Dnes lze mudárabu považovat za jeden z pilířů islámského bezúročného bankovníctví.

Mudáraba se používá především ke krátkodobému financování, zejména k nákupu zboží.

Ve smlouvě je uveden popis zboží, podmínky a náklady spojené se zbožím. Zatímco rabb al-mál nemůže ovlivňovat záležitosti projektu, a mudárib může provádět takové činnosti, jako nákup a prodej zboží podle vlastního uvážení, nákup za hotovost nebo na úvěr; použití zboží jako zálohy nebo zástavy, najímání zaměstnanců, cestování atd. Mudárib má plnou kontrolu nad mudarabou, odpovídá za pojištění zboží, vede účetnictví a pravidelně sestavuje účty a peněžní toky. (Weberová Babulíková, 2001, s. 74, 76, 77)

Existují 2 typy smluv mudaraba.

1. **Omezená mudaraba (al - mudaraba al - muqayyadah)** - smlouva, v níž investor omezuje mudarabu na určitý druh podnikání. V tomto případě musí mudárib provozovat nebo investovat kapitál podle stanovených podmínek. Poskytovatel kapitálu má právo stanovit jakékoli podmínky, které považuje za nezbytné (Blossom, 2020)
2. **Neomezená mudaraba (al - mudarabah al - mutlaqah)** - umožňuje mudaribovi podnikat v jakémkoli oboru a opravňuje ho tak investovat peníze do jakéhokoli podnikání, které uzná za vhodné. (Usmani, 1998, s. 32)

Smlouvy Mudaraba mohou být:

- **jednostupňová** - smlouva je uzavřena mezi vkladatelem a bankou, nikoliv podnikatelem. V tomto případě plní vkladatel funkci banky a banka plní funkci podnikatele.
- **dvoustupňová** - banka je prostředníkem mezi vkladatelem a podnikatelem. (Jamaldeen & Friedman, 2012, s. 150)

Smlouva mudaraba zaniká, jakmile je investorovi vrácen kapitál a zisky. Lze ji také kdykoli ukončit, pokud o tom obě strany budou informovány. (IslamicMarkets, n.d.)

2.1.2 Mušáraka

Další investiční smlouvou je mušáraka. Výraz mušáraka pochází z kořene š-r-k, což znamená být partnerem, podílet se, účastnit se. (Weberová Babulíková, 2001, s. 79)

Mušáraka představuje projekt, který partneři společně financují a dělí se o rizika a zisky. Zisk z činnosti si účastníci rozdělí na základě předem stanoveného poměru. Ztráty se rovněž rozdělí proporcionálně k počáteční investici smluvních stran. V mušáraka mají všichni partneři právo podílet se na řízení projektu. (Hassan & Lewis, 2007, s. 51)

Mušáraka se často používá při nákupu nemovitostí nebo majetku, v investičních projektech a v akreditivích. (Nomani & Rahnema, 1994, s. 99-101)

Také se často používá k financování dlouhodobých investičních projektů.

Existují tři hlavní typy mušáraka: komerční mušáraka, trvalý mušáraka a snižující se mušáraka.

- 1) **Komerční mušáraka** - slouží k financování jedné konkrétní činnosti (např. nákupu zařízení nebo zboží). Banka zde financuje a je spoluakcionářem, nepodílí se na řízení společnosti, ale stará se o financování svého podílu na transakci, poskytuje bankovní služby a má přehled o fungování společnosti. (Weberová Babulíková, 2001, s. 83)

Zde rozdělení příspěvků závisí na velikosti rizika transakce, výši investovaného kapitálu, záruce a partnerovi. (Weberová Babulíková, 2001, s. 83)

Klesající mušáraka - druh mušáraky, kdy se podíl jednoho společníka snižuje s tím, jak druhý společník postupně vykupuje jeho podíl, až se tento partner stane plným vlastníkem tohoto podílu. Tato struktura je obvyklá při koupi nemovitosti, kdy věřitelem je banka,

kteřá nemovitost koupí a klient nemovitost získá a každý měsíc platí bance určitou částku, dokud není celý podíl splacen, nebo investuje částku na splacení. (Kenton, 2020)

- 2) **Stálá mušáraka** - zde je banka akcionářem projektu a dostává podíl na zisku v poměrné výši. Často se používá k financování společných podniků a dlouhodobých projektů. Smlouva se nazývá trvalá, protože partnerství může trvat až do vypršení smlouvy nebo může pokračovat, pokud si to obě strany přejí. (Weberová Babulíková, 2001, s. 81, 85)

Mušáraka a mudaraba jsou nejpoužívanější investiční produkty v islámském bankovníctví. Mufti Taqi Usmani (1998, s. 31 - 32) uvádí hlavní rozdíly mezi oběma produkty následovně.

Tab. 2 Porovnání smluv mudaraba a mušáraka

	Mudaraba	Mušáraka
Investice	Zodpovědný jen rabb al-mál	Všichni partneři
Práva podílet se na řízení projektu	Pouze mudarib	Všichni partneři
Rozdělení ztrát	Ztrátu nese pouze rabb al-mál, protože mudarib nepřispívá ničím	Všichni partneři se podílejí na ztrátách v poměru svých investic
Vlastnictví majetku	Veškeré zboží zakoupené mudaribem patří rabb-all-málovi	Veškerý majetek mušáraka se stává společným vlastnictvím každého z nich podle jejich podílu na investici

Zdroj: Usmani (1998, s. 31 - 32), zpracováno autorkou

2.2 Dluhové financování

Na rozdíl od investičního financování není dluhové financování založeno na rozdělení zisku a ztráty a jedná se o dluhový produkt. Při dluhovém financování jsou ceny fixní a zvýšení ceny je riba. Mezi produkty dluhového financování patří: murabaha, bai - salám, ijarah, ijarah wa iqtina, istisná, tawaruk a bay' al - 'ina. (Drizane & Al - Malkawi, 2019)

2.2.1 Murabaha

Murabaha pochází z kořene "ra-ba-ha", což znamená "profitovat, vyhrát". (Zhuravlev, 2020, s. 48)

Murabaha je definována jako kupní smlouva, kdy islámská banka v rámci dané smlouvy na žádost svého zákazníka koupí od třetí strany komoditu (surovinu, součástky atd.) nebo aktivum a dále je prodá svému zákazníkovi s přírážkou, a to buď při okamžité platbě, nebo při odložené platbě. Financování murabaha je v podstatě velmi podobné běžným úročeným úvěrům. Nicméně hlavním rozdílem je to, že v případě murabaha má banka zisk z prodeje zboží a přírážku za své služby (vyhledání a nákup zboží za výhodnou cenu a ve výhodné kvalitě). (Hassan & Lewis, 2007, s. 52)

Někteří právníci považují příplatek při prodeji murabaha za procento, ačkoli většina islámských vědců tvrdí, že příplatek se liší od úroku, protože kupní cena je stranám známa předem.

Saeed (1996, s. 87) popisuje základní pravidla pro uzavření smlouvy murabaha:

- zboží musí existovat a být v držení prodávajícího v době prodeje a musí být schváleno kupujícím,
- zboží musí mít cenu,
- zboží by mělo být podle islámu přípustné a nesmí obsahovat předměty, které jsou zakázané, jako je alkohol, drogy atd.,
- dodávka výrobku a cena musí být kupujícím známa.

Po uzavření smlouvy se banka zavazuje dodat zboží zákazníkovi v předem dohodnutém čase a místě. Zisková přírážka by neměla být časově závislá, což znamená, že pokud zákazník neuhradí platbu včas, přírážka se z důvodu prodlení nezvyšuje oproti dohodnuté ceně. Kromě toho je banka vlastníkem zboží mezi oběma prodeji, takže nese odpovědnost za rizika spojená s tímto procesem. (Weberová Babulíková, 2001, s. 86)

Tento finanční produkt je považován za jednu z často používaných smluv islámských bank a finančních institucí. Podle výzkumu Faisala Khana, profesora ekonomie na Hobart College, 80 % islámských půjček tvoří murabaha. (Khan, 2010)

2.2.2 Bai - salám

Bai-salám je smlouva o prodeji zboží (často zemědělských produktů), zaplaceného předem a dodaného v budoucnu. Říká se mu také zálohové financování. (Zhuravlev, 2020, s. 67)

Zhuravlev (2020, s. 67) poznamenává, že podmínkou smlouvy je kvalita zboží, které má být zakoupeno, musí být předem stanovena a klient se zavazuje dodat toto zboží včas a v požadovaném množství a kvalitě. Zboží musí být schváleno právem šaría a musí patřit do

kategorie stejnorodých položek, které se měří objemem, hmotností a množstvím a které jsou si navzájem podobné, aniž by mezi nimi byly významné rozdíly.

Smlouva je ovlivněna garárem, protože předmětem prodeje je neexistující zboží. Výsledkem pro klienta je, že klient získá financování a banka obdrží zboží za cenu nižší, než je cena v hotovosti. (Zhuravlev, 2020, s. 67)

2.2.3 Ijarah

Tento produkt je podobný leasingu v tradičním finančním systému. Ijarah je smlouva, na jejímž základě banka kupuje a pronajímá za nájemné majetek nebo zařízení, které potřebuje její zákazník. Smlouva se uzavírá na dobu určitou, ale vlastníkem aktiva zůstává pronajímatel (tj. banka), který je odpovědný za údržbu a pojištění a přebírá veškerá rizika. Kromě toho může pronajímatel po určité době znovu jednat o podmínkách pronájmu, aby zajistil, že nájemné bude odpovídat tržním cenám. (Hassan & Lewis, 2007, s. 52)

Hlavní rozdíl mezi smlouvou ijarah a tradičním leasingem spočívá v tom, že tradiční leasing je platný od okamžiku podpisu smlouvy, zatímco smlouva ijarah je považována za platnou od okamžiku předání nemovitosti. V případě tradičního leasingu nese náklady spojené s odpisy, pojištěním a daněmi nájemce (klient), zatímco v případě ijarah nese tyto náklady pronajímatel. V islámském bankovníctví však existují mechanismy, které mohou tyto náklady přenést na nájemce (Bekkin, 2004, s. 352).

Weberová Babulíková (citovaný z Newsweek, 1993) uvádí, že ijarah je často používaným nástrojem jak mezi muslimskými partnery, tak i nemuslimskými partnery. Jedním z příkladů je Islámská rozvojová banka, která se podílela na financování několika projektů s použitím ijarah společně se Světovou bankou (jedním z takových projektů bylo rozšíření závodu Arab Potash Co., do kterého Islámská rozvojová banka investovala 16 milionů dolarů a Světová banka 20 milionů dolarů). (Weberová Babulíková, 2001, s. 92)

2.2.4 Ijarah wa - iqtina

Ijarah wa - iqtina je ekvivalentem leasingové smlouvy se zpětným odkupem v tradičním bankovníctví. V případě ijarah wa iqtina banka koupí aktivum (budovu, zařízení nebo projekt), pronajme ho klientovi, který se zaváže platit měsíční nájemné a s ním i část konečné hodnoty produktu. Na konci doby trvání leasingu majetek je převeden na klienta. Majetek musí být

používán k výrobním účelům (budovy, letadla, automobily) a nájemné musí být stanoveno předem. (Hassan & Lewis, 2007, s. 52)

2.2.5 Istisna

Slovo istisna pochází z arabského slovesa istasna'a, které znamená vyrábět. ((Weberová Babulíková, 2001, s. 93)

Tento produkt je často využíván islámskými bankami a finančními institucemi k financování rozsáhlých a dlouhodobých projektů, jako jsou nemovitosti (budovy, sklady, showroomy, nákupní centra, obytné věže a vily) nebo výrobní činnosti (stavba letadel, lodí, strojů a zařízení atd.). (Dubai Islamic Bank, a. s., n.d.)

Istisna je velmi podobná bai salám, ale hlavní rozdíl je v tom, že ji lze sjednat na financování čehokoli. (Weberová Babulíková, 2001, s. 94)

Dubajská islámská banka na svých internetových stránkách popisuje istisnu jako dlouhodobou kupní smlouvu mezi zákazníkem a bankou, v níž se banka zavazuje vytvořit a dodat aktivum v předem stanoveném budoucím čase a za předem stanovenou cenu. Po podpisu smlouvy se banka stává hlavním partnerem klienta a přebírá platbu za služby stavebníka nebo stavitele v plné výši nebo v určitých fázích dokončení projektu. Klient platí bance podle předem stanoveného splátkového kalendáře a může platit ve splátkách, při dodání nebo po dokončení projektu. (Dubai Islamic Bank, a. s., n.d.)

2.2.6 Tawarruk

Tawarruk je odvozen od slova "Wark", které v arabštině znamená stříbro, konkrétně stříbrné mince, což znamená smlouvu umožňující přijetí peněžní částky v hotovosti. Tawarruk je jinak známý jako "komoditní murabaha". Obvykle se komoditou rozumí zboží, které se často nakupuje a prodává za účelem zisku. Na základě této smlouvy první strana, která potřebuje hotovost, koupí zboží od druhé strany (prodávajícího) a prodá je dále třetí straně za hotovost, čímž částečně splatí dluh druhé straně. Ve smlouvě je stanoveno, jak dlouho bude zákazník úvěr splácet a jakým způsobem (ve splátkách nebo jednorázově). Celková dlužná částka je zpravidla vyšší než částka, za kterou bylo zboží zakoupeno. (Zhuravlev, 2020, s. 54)

2.2.7 Bay' al - 'ina

Bay' al - 'ina je metoda islámského financování, která má podobnost s tawarruk (má stejné cíle a formu). Hlavní rozdíl spočívá v tom, že na smlouvě se účastní pouze dvě strany, zatímco v případě tawarruk jsou to tři strany. (Zhuravlev, 2020, s. 55)

Při této transakci bay' al - 'ina prodává věřitel dlužníkovi (kupujícímu) nemovitost na úvěr za předem stanovenou pevnou cenu a je mu také připsán prvek zisku (úrok v běžných finančních produktech). Následně věřitel brzy odkoupí aktivum od dlužníka za hotovost za pevně stanovenou cenu. A po této operaci prodeje a zpětného odkupu věřitel zůstává vlastníkem aktiva, dlužník obdrží peněžní část a je povinen splácet původní cenu aktiva ve splátkách s podílem zisku. (Thomson Reuters - Practical Law, n.d.)

Je také třeba poznamenat, že zatímco tawarruk je v mezinárodní islámské finanční komunitě uznáván, bay' al - 'ina není některými islámskými bankami a finančními institucemi s přísnějšími normami šaría akceptována. (Zhuravlev, 2020, s. 55)

Důvodem je to, že někteří islámští znalci to považují za právní trik, jak překonat islámský zákaz riby, který porušuje právo šaría, například v Perském zálivu. (Thomson Reuters - Practical Law, n.d.)

2.3 Ostatní finanční produkty

Existují i další produkty, které islámské finanční instituce často využívají a zavádějí, jako jsou investiční fondy, sukuk, pojistné produkty a další sekundární finanční nástroje.

2.3.1 Takaful

Takaful (v arabštině znamená vzájemné pojištění) je islámské pojištění, alternativa tradičního pojištění. (Zhuravlev, 2020, s. 110)

Konvenční tradiční pojištění je v islámském bankovníctví zakázáno, vzhledem k tomu, že když zákazník uzavře pojištění, zaplatí pojišťovně pojistné, které mu má být v případě vzniku pojistné události uhrazeno, a pojišťovna tak dosáhne zisku, aniž by zákazníkům vyplatila pojistné plnění. Tradiční pojištění obsahuje ribu (lichvu) a garar (přílišnou nejistotu), protože není jisté, že dojde k pojistné události a klient dostane náhradu. (Khan, 2013, s. 402)

Takaful funguje tak, že si všechny smluvní strany poskytují vzájemnou podporu v případě škody, kterou může jedna ze stran utrpět (včetně peněžní náhrady). (Zhuravlev, 2020, s. 110)

Zatímco v běžném pojištění nese riziko pojišťovna a škoda se hradí z jejího fondu, v pojištění Takaful se případná škoda hradí ze společného fondu, do kterého přispívají účastníci. (EIN Presswire, 2021)

V Takafulu se přebytek z prostředků, které byly předtím investovány, dělí mezi jeho členy a správce, zatímco v běžném pojištění se zisk a přebytek dělí v rámci pojišťovny. (EIN Presswire, 2021)

2.3.2 Sukuk

Sukuk (z arabštiny "certifikáty, šeky") je finanční dokument, který představuje neoddělitelné vlastnické podíly na fyzickém majetku, službách nebo podíly na aktivech určitého projektu nebo investičního případu. Je ekvivalentem tradičního dluhopisu. (Zhuravlev, 2020, s. 110)

Sukuk neporušuje právo šaría, protože vylučuje ribu (úrok, lichvu) a tradiční dluhopisy jsou cenné papíry s pevným úrokem, což je riba a odporuje islámu. (Mohammed, 2014)

Sukuk se také liší tím, že označuje vlastnictví majetku, zatímco u tradičního dluhopisu je v dokumentu uveden dluhový závazek. (Mohammed, 2014)

Sukuk může mít různé podoby, které jsou založeny na určitých islámských smlouvách v závislosti na projektu, který sukuk financuje, např. istisna, mušáraka, ijarah, murabaha atd. (Jamaldeen & Friedman, 2012, s. 214)

Pokud jde o ceny dokumentů, cena konvenčních dluhopisů závisí na úvěrovém ratingu a výnos odpovídá pevnému procentu, zatímco u sukuk je cena tvořena hodnotou aktiv a může se zvyšovat s růstem ceny daného aktiva. (Mohammed, 2014)

2.3.3 Wakala

Wakala je dohoda o zprostředkování, která umožňuje osobě převést své právo nebo podnikání na jiné osoby, aby jeho jménem uzavírali obchody jako zprostředkovatel nebo wakil. (Hassan & Lewis, 2007, s. 411)

Tato smlouva se obvykle používá v případech, kdy klient nemá čas, znalosti nebo zkušenosti, aby úkol provedl sám. Wakil je ekvivalentem zastoupení v tradičním bankovníctví. (Financial Islam, n.d.)

Zhuravlev (2020, s. 32) ve své knize uvádí, že zprostředkovatel dostává za správu nemovitosti pevnou odměnu bez ohledu na výsledek a není odpovědný za ztráty způsobené událostmi, které nemůže ovlivnit.

Po uzavření smlouvy může zástupce provádět prodeje a nákupy, půjčky a výpůjčky, postoupení pohledávek, ručení, dary, soudní řízení a platby. Islámské instituce používají waqal také v některých produktech, jako jsou mušaraka, mudaraba, murabaha, salám a ijarah. (FinancialAdvisory.com, n.d.)

2.4 Modely bilance islámských bank

Islámské banky se od tradičních bank liší také strukturou své rozvahy. V islámském bankovníctví existuje několik bilančních modelů. Zhuravlev (2020, s. 33) uvádí dva typy bilančních modelů islámského bankovníctví.

- 1) **Dvoustranná mudaraba** - pasiva a aktiva banky představují investiční smlouvy (podobně jako mudaraba). Proto banka při získávání finančních prostředků vystupuje jako mudaraba a vkladatel je na straně závazků rabb al-mál. Při ukládání přijatých prostředků se banka stává rabb al-málem a klient nebo "dlužník" se stává mudaribem. Výnos z investice je rozdělen mezi banku a vkladatele v předem stanoveném poměru. Vzhledem k tomu, že výplata výnosů není zaručena, nesou ztráty a rizika vkladatelé, což znamená, že v případě neúspěchu investovaného projektu dochází ke znehodnocení aktiv a stejnou měrou se snižují závazky banky vůči klientům, což dokazuje, že tento model vytváří úplnou rovnováhu mezi aktivy a pasivy. Dodnes se však dvoustranná mudaraba považuje za obtížně použitelnou. (Zhuravlev, 2020, s. 33)
- 2) **Dvousložkový model** - je základním běžným modelem islámské bankovní rozvahy. Tento model rozděluje pasiva na komerční bankovníctví (zahrnuje vklady na požádání, jejichž výnos je garantován) a investiční bankovníctví (investiční vklady). V komerčním bankovníctví jsou vklady na požádání vlastněny vkladateli po dobu trvání smlouvy a banky obvykle vytvářejí rezervy na případné ztráty, zatímco v investičním bankovníctví jsou vklady používány k financování rizikových projektů a žádné rezervy se nevytvářejí. (Trunin a kol., 2009, s. 26- 27)

Aktiva stejně jako pasiva se dělí na **komerční bankovníctví** a **komerční investiční bankovníctví**.

Naimov (2021) ve své práci uvádí dvousložkový model rozvahy islámské banky:

Tab. 3 Dvousložková rozvaha islámské banky

AKTIVA		PASIVA	
Komerční bankovníctví	Financování zajištěné aktivy (Murabaha, Istisna, Ijara, Salam)	Vklady na požádání (Amana (1), Qard Hasan (2), Wadiah (3))	Komerční bankovníctví
Komerční a investiční bankovníctví	Transakce s podílem na zisku (Mudaraba, Musharaka) Placené služby (Juala (4), Qard-hasan)	Spořicí účty (Wadiah, Qard-hasan) Investiční účty (Mudaraba) Speciální investiční účty (Musharaka, Mudaraba)	Investiční bankovníctví

7

Zdroj: Naimov (2021), vlastní překlad autorky

Naimov (2021, s. 55) rovněž poznamenává, že existuje složitější druh dvousložkového modelu, kde je kromě mudaráby a mušaráky možné získávat prostředky na investičních účtech také pomocí nástroje wakala.

- 1) ⁷ **Amana** - Svěřit, předat někomu něco cenného do úschovy nebo k uložení. Je to ekvivalent běžného účtu. (Zhuravlev, 2020, s. 108)
- 2) **Qard - Hasan** - je transakce, při níž jedna strana půjčuje peníze druhé straně bez dalšího prospěchu pro půjčující stranu. Strana, která peníze přijímá, se zaručuje, že je vrátí na první výzvu druhé strany. (Naimov, 2021, s. 55)
- 3) **Wadiah** - smlouvu o úschově podle práva šaría. V moderních islámských financích vklad nebo vkladový účet. (Naimov, 2021, s. 56)
- 4) **Juala** - je smlouva, jejímž předmětem je práce nebo úkol, který má být proveden za určitou odměnu. (Naimov, 2021, s. 56)

3 Současná a budoucí situace islámského bankovníctví

Za posledních 30 let se islámský bankovní systém výrazně vzrostl. Očekává se, že tento vývoj bude i nadále pokračovat, což se projeví v nárůstu jeho aktiv i počtu bankovních produktů, finančních institucí a společností v tomto finančním sektoru po celém světě. (Eurekahedge, 2013)

První islámská banka (Mit Ghamr Savings Bank) byla založena v roce 1963 v Egyptě a měla za cíl zavést mezi místními obyvateli návyk pravidelného spoření v souladu se zákonem šaría. V roce 1964 činila aktiva spořitelny pouhé 2 egyptské libry, ale již v roce 1967 se zvýšila na 7,3 libry. (Zhuravlev, 2020, s. 69)

Jak Trunin a kol. (2008, s. 41) poznamenávají, zvláštním impulsem pro rozvoj islámského bankovního systému byla ropná krize v roce 1973, kdy prudký nárůst cen ropy způsobil zvýšení příjmů z vývozu zemí Blízkého východu, což jim umožnilo vytvořit značné závazky. Poté byly v roce 1975 založeny Dubai Islamic Bank (SAE) a Islamic Development Bank (Saúdská Arábie). (Zhuravlev, 2020, s. 70)

3.1 Současná situace islámského finančního systému

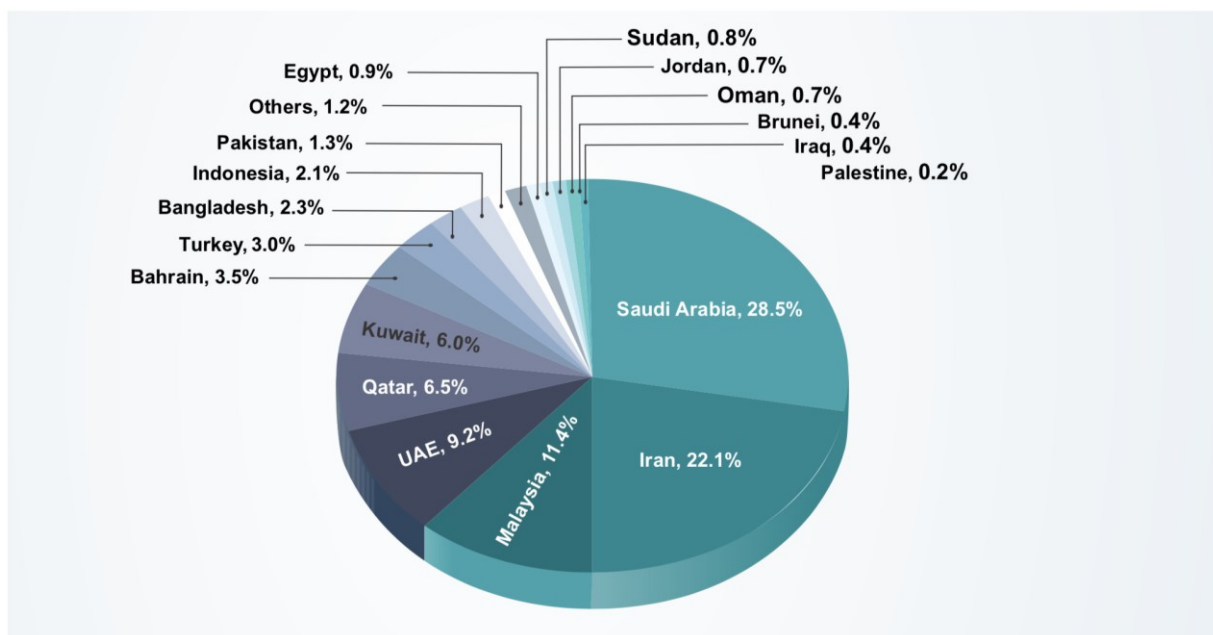
Podle zprávy Islamic Financial Services Board (IFSB⁸) (2021, s. 3) činila v roce 2020 celková hodnota aktiv na světových trzích islámského financování přibližně 2.70 trilionů USD, což je o 11,4 % více než v roce 2019 (2.44 trilionů USD). Islámské bankovníctví je rozvinuto ve více než 80 zemích světa (Domat, 2020) a je rozvinuto především na Blízkém východě a v jihovýchodní Asii.

Podle zprávy IFSB připadá na 10 zemí téměř 94,6 % celosvětových aktiv islámských bank, v čele se Saúdskou Arábií (28,5 %) a Íránem (22,1 %) následují Malajsie (11,4 %), SAE (9,2 %), Katar (6,5 %), Kuvajt (6,0 %), Bahrajn (3,5 %), Turecko (3,0 %), Bangladěš (2,3 %), Indonésie (2,1 %) atd. (Domat, 2020; IFSB, 2021, s. 8)

---

⁸Islamic Financial Services Board (IFSB)- je mezinárodní normotvorný orgán složený z regulačních orgánů a orgánů dohledu, který podporuje sílu a stabilitu odvětví islámských finančních služeb, zahrnující bankovníctví, kapitálové trhy a pojišťovnictví.

Obr. 2 Distribuce globálních aktiv islámského bankovníctví v roce 2020 podle zemí

Zdroj: IFSB (2021, s. 8)

Výše uvedené země mají významný vliv na růst islámského finančnictví, určují standardy odvětví a podporují inovace.

V současné době se počet islámských bank postupně zvyšuje. Podle Islamic Corporation for the Development of the Private Sector (ICD) (2020, s. 26) bylo v roce 2019 na světě celkem 526 islámských bank, z toho 428 komerčních bank a zbytek investičních, specializovaných a velkoobchodních bank.

Obr. 3 Počet islámských bank podle typu v roce 2019

Zdroj: ICD (2020, s. 26)

3.1.1 Islámské bankovníctví v Evropské unii

Islámské bankovníctví se rozvíjí nejen v muslimských zemích, ale také v mnoha západoevropských zemích, bez ohledu na to, kolik muslimů v nich žije. Mnoho evropských zemí se snaží přilákat islámský kapitál úpravou daňových zákonů a zavedením zákonů, které

umožňují podnikání islámských bank, protože islámské bankovníctví nejen uspokojuje potřeby muslimských zákazníků, ale je také dobrou příležitostí k přilákání podniků, které se řídí právem šaría. (Němec, 2015)

Sobol (2015, s. 189) tvrdí, že v zemích Evropské unie je islámské bankovníctví stále ve fázi vývoje. K dnešnímu dni existuje v EU jen malý počet islámských finančních institucí, z nichž většina se nachází ve Velké Británii.

První islámské banky v souladu s právem šaría se začaly objevovat v 80. letech 20. století ve Velké Británii, kde byla založena první islámská banka plně vyhovující právu šaría - Al Baraka International. Následoval růst specializovaných produktů v souladu se zákonem šaría (v oblasti financování obchodu, leasingu, financování projektů atd.). (British Embassy Bishkek, 2015)

Londýn je v západním světě považován za centrum financí šaría. V současné době působí ve Spojeném království pět licencovaných islámských bank a více než 20 konvenčních bank, které nabízejí islámské finanční produkty. (Domat, 2020)

Kromě Velké Británie roste zájem o islámské banky také ve Francii (Bank Melli Iran, Union de banques arabes et françaises (U.B.A.F.), Arab Banking Corporation (Bank ABC) atd.) (TheBanks.eu, 2019). V Německu je také zájem o islámské banky roste (Kuveyt Turk Bank AGB, Irani Bank Sepah), kde žije většina muslimů v Evropě, a rozvíjí se také v zemích s malým počtem muslimů - v Lucembursku (první země EU, která vydala státní sukuk) a ve Švýcarsku (kde se klade větší důraz na islámské pojištění nebo takaful). (Domat, 2020)

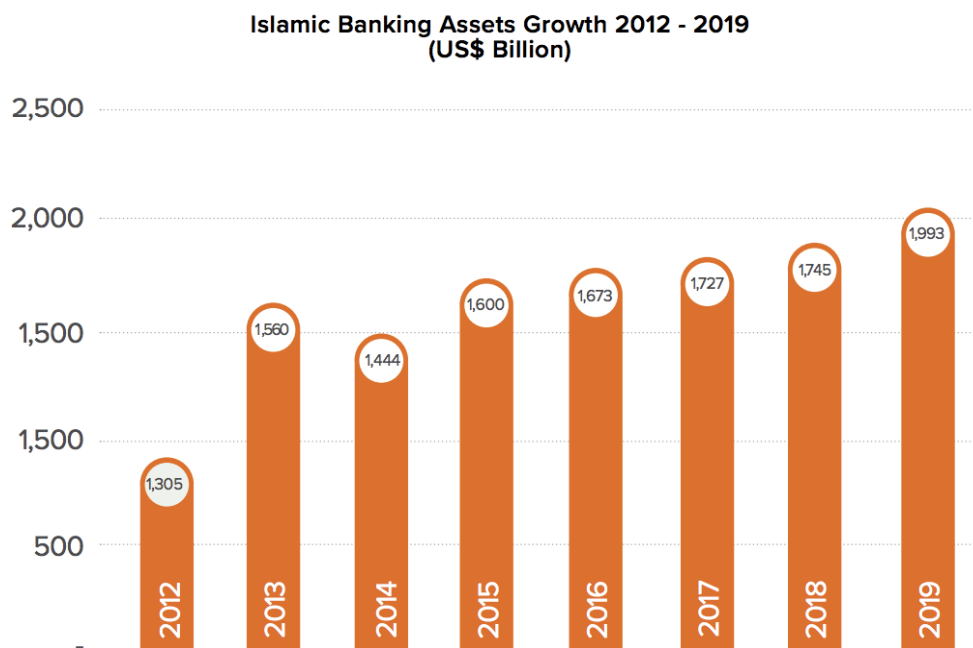
Mokina (2017, s. 2400 - 24001) také uvádí, že kromě zemí EU se islámské finance aktivně rozvíjejí také v USA, Kanadě, Rakousku, na Novém Zélandu, v Japonsku, Jihoafrické republice, Brazílii atd.

3.2 Vývoj a budoucnost islámského bankovníctví

Už několik let vykazují mnohé islámské banky dvouciferné tempo růstu a předstihují své konvenční protějšky.

Islámské bankovníctví představuje většinu aktiv tohoto odvětví. Podle zprávy IFDR 2020 vzrostl tento sektor v roce 2019 o 14 %, tedy na 1,99 bilionu USD v celosvětových aktivech, zatímco ještě v roce 2012 činila aktiva 1,30 bilionu USD. (ICD, 2020, s. 24 - 25)

Obr. 4 Růst aktiv islámského bankovníctví 2012 - 2019 (bil. USD)

Zdroj: ICD (2020, s. 24 - 25)

K tomuto růstu v roce 2019 přispěly emise sukuků v Saúdské Arábii, Kataru, Bahrajnu, Íránu, Malajsii a SAE. (ICD, 2020, s. 24)

Rychlý růst islámských bank byl zaznamenán i v zemích mimo jihovýchodní Asii a Perský záliv, například v Maroku, kde bylo islámské bankovníctví poprvé spuštěno v roce 2017 a vykazuje 120 % exponenciální roční růst, přičemž v roce 2019 se aktiva zdvojnásobila. (ICD, 2020, s. 28)

V roce 2020, navzdory dopadu Covid-19 a klesajícím světovým cenám ropy, vzrostla aktiva tohoto segmentu podle globální ratingové agentury S&P o 10,6 %. (S&P Global Ratings, n.d) V letech 2021 a 2022 S&P předpokládá, že islámské finance porostou o 10-12 % ročně. (S&P Global Ratings, n.d.) Podle zprávy ICD dosáhnou aktiva islámského bankovníctví do roku 2024 - 2.44 trilionů USD.

Islámské bankovníctví se dnes rozvíjí v několika směrech (Ryabchenko, 2018, s. 4):

- 1) muslimské země** - protože hlavními zákazníky islámských finančních institucí jsou etničtí muslimové. I když v některých muslimských zemích, jako je Írán, Pákistán, Malajsie atd., je islámský bankovní systém již rozvinutý a plně funkční, existují muslimské země, kde se islámské bankovníctví používá jen částečně. Vzhledem k

tomu, že v současné době vyznává islám přibližně 1.9 miliardy lidí (24,5 % světové populace) (Pew Research Center, 2017) a v budoucnu se očekává nárůst o 26,4 % (2.2 miliardy lidí) (Sardar, Serra & Jordan, 2019, s. 36), lze předpokládat nárůst potenciálních zákazníků a rozvoj islámských bank v mnoha muslimských zemích (Asie, Afrika).

2) země západní Evropy a USA.

3) otevírání islámských oken tradičními komerčními bankami. Mnoho bank, jako například BNP Paribas, HSBC, Société Générale, Deutsche Bank a Citibank, otevírá islámské pobočky, aby svým zákazníkům poskytovaly islámské finanční služby.

4 Porovnání islámských a tradičních bankovních produktů

V této části bakalářské práce budou porovnány tři islámské produkty s jejich ekvivalenty v tradiční bance: ijarah a finanční leasing, vklad mudaraba a termínované vklady a na závěr islámské a tradiční platební karty.

Tyto produkty budou porovnávány z různých hledisek, jako je podíl na zisku a ztrátě, pojištění, úroky, omezení apod. Po porovnání některých aspektů budou vypracovány tabulky se závěry srovnávací analýzy.

4.1 Ijarah a finanční leasing

Srovnání islámského ijarah leasingu a konvenčního finančního leasingu je založeno na různých aspektech těchto smluv, jako je vlastnictví, identifikace osoby nesoucí riziko, předmět leasingu a leasingové splátky, atd.

Cílem srovnávací analýzy těchto produktů bude zjistit a posoudit podobnosti a rozdíly na příkladu pronájmu kancelářských prostor.

Pro srovnání budou použity veřejně dostupné informace a leasingové podmínky dvou bank:

- a) islámské banky Al Hilal Bank
- b) tradiční banky Halyk activ

4.1.1 Al Hilal Bank

"Al Hilal Bank, která byla založena v roce 2007, je islámská banka se sídlem v Abú Dhabí ve Spojených arabských emirátech. Banka nabízí služby retailového bankovníctví, treasury a správy aktiv v souladu se šariíou." (Al Hilal Bank, n.d.)

V roce 2019 se Al Hilal Bank stala součástí velké bankovní skupiny Abu Dhabi Commercial Bank Group (ADCB Group). (Al Hilal Bank, n.d.)

Banka má 14 poboček ve SAE a 3 pobočky v Kazachstánu, jejichž prostřednictvím nabízí digitální služby, čímž zvyšuje efektivitu a kulturu banky. (Flynn, 2020)

Al Hilal Bank má také dvě dceřiné společnosti:

- společnost nabízející takaful (pojištění) - Al Hilal Life (dříve Al Hilal Takaful);
- Islámská banka v Kazachstánu - Al Hilal Bank Kazachstán.

Al Hilal Bank Kazachstán je první islámská banka v Kazachstánu a SNS, poskytující bankovní služby a produkty v souladu s pravidly a zásadami práva šaría, která byla založena v roce 2010 na základě dohody vlád Republiky Kazachstán a SAE. (Al Hilal Bank, n.d) Al Hilal Bank je dceřinou společností Al Hilal Bank a. s., která je jednou z nejrychleji rostoucích islámských bank v SAE. (Forbes Kazakhstan, n.d.)

Al Hilal Bank Kazachstán se sídlem v Almaty a pobočkami v Nur - Sultanu a Šymkentu nabízí služby a produkty jak individuálním klientům (wakala, mudáraba, hypotéky, debetní karty, bankovní převody atd.), tak firemním klientům (firemní mudáraba, komoditní mudáraba, wakala atd.).

Banka má své představenstvo a dozorčí radu šaría, která dohlíží na to, aby všechny transakce a operace neporušovaly zásady etiky a pravidla šaría.

Al Hilal Bank nabízí svým firemním klientům tři typy ijarah:

- leasing s následným převodem vlastnictví nemovitosti;
- odkup a zpětný leasing (zpětný leasing s převodem vlastnického práva k nemovitosti);
- ijarah s převodem vlastnického práva k nemovitosti ve výstavbě nebo plánované výstavbě.

Podmínky banky pro poskytnutí leasingu jsou následující:

- společnost musí existovat alespoň 3 roky;
- banka financuje společnosti v jakémkoli odvětví ekonomiky, s výjimkou odvětví, která nejsou v souladu s šariátem (tabák, alkoholické nápoje, střelivo, zbraně, hazardní hry atd.);
- společnost nemá u obsluhujících bank žádné dluhy po splatnosti;
- společnost musí být v posledních třech letech zisková;
- maximální doba financování je 7 let.

Při poskytnutí leasingu ijarah Al Hilal Bankou se podepisuje smlouva, která vstupuje v platnost až po předání majetku klientovi. Majetek (předmět leasingu) musí být dlouhodobým majetkem (stroje, vozidla, pozemky, zařízení, vybavení, obchodní majetek atd.).

Majetek a jeho dodavatel musí být vybrán a předem dohodnut mezi klientem a bankou, stejně jako jeho cena, podmínky a lhůty. Klient se písemně zaváže, že po koupi majetku s bankou uzavře smlouvu ijarah. Banka pak na vlastní náklady koupí nemovitost od dodavatele, předá ji klientovi v předem stanoveném termínu a uzavře s ním smlouvu.

Pronajímatel (banka) je vlastníkem majetku a podle práva šaría musí být majetek před uzavřením smlouvy v držení pronajímatele. A jelikož je banka vlastníkem aktiva, nese odpovědnost za rizika spojená s jeho vlastnictvím. Banka je také povinna majetek pojistit (takaful). A klient nese hmotnou a další zákonem stanovenou odpovědnost za zajištění hygienické, požární, technické a elektrické bezpečnosti.

Náklady spojené s koupí majetku nese banka. Při stanovení leasingových splátek je banka rovněž oprávněna tyto náklady připočítat. Náklady na komunální služby a náklady spojené s užíváním nemovitosti nese zákazník.

Od okamžiku převzetí nemovitosti a podpisu smlouvy začíná zákazník platit leasingové splátky. Výše leasingových splátek se stanoví před uzavřením smlouvy a vypočítávají se z hodnoty předmětu leasingu a ostatních nákladů. Banka nabízí možnost provádět platby pravidelně po dobu trvání smlouvy nebo jednorázově.

Klient se zavazuje platit leasingové splátky včas. Zpožděná platba je dluhem klienta vůči bance a dluh se nezvyšuje, protože jde o lichvu (riba), která je zakázána právem šaría. V případě zpoždění nebo jiného porušení smlouvy musí klient zaplatit dary na dobročinné účely (zakát).

Po uplynutí doby pronájmu a uhrazení závazků klientem je smlouva ukončena. Smlouva ijarah může být také předčasně ukončena v následujících případech:

- 1) výpověď smlouvy ze strany banky (v případě neplacení leasingových splátek ze strany klienta, v případě, že majetek není užíván v souladu se svým určením, a v dalších případech uvedených ve smlouvě);
- 2) dohoda obou stran;
- 3) úmrtí klienta;
- 4) případ jednostranného odmítnutí.

Po ukončení smlouvy uplynutím doby a splněním závazků klientem převede banka předmět leasingu na klienta na základě jiné smlouvy.

4.1.2 Halyk activ

Halyk activ je dceřinou společností společnosti "Halyk Bank Kazachstán a. s.", která byla založena v roce 2014 za účelem správy a prodeje ohrožených aktiv v oblasti rezidenčních a komerčních nemovitostí. Společnost sídlí v Almaty v Kazachstánu. (Haly activ, n.d.)

Společnost se zabývá prodejem a pronájmem obytných, obchodních, maloobchodních a kancelářských prostor a pozemků na celém území Kazachstánu. Společnost v současné době nabízí 7 obytných komplexů v Almaty a prostory pro komerční účely, jako jsou hotely, mateřské školy, výrobní prostory, parkoviště a další objekty po celém Kazachstánu.

Podmínky společnosti Halyk activ pro poskytnutí pronájmu jsou:

- zákazníkem může být právnická nebo fyzická osoba;
- zákazník musí vložit zálohu ve výši alespoň 30 % částky nemovitosti;
- doklad o příjmech pro fyzické osoby a účetní závěrky za 2 roky a poslední období pro právnické osoby;
- společnost musí existovat alespoň 12 měsíců.

Nájemní smlouva vstupuje v platnost okamžikem podpisu smlouvy mezi stranami. V případě pronájmu s následným odkupem se podepíše předběžná kupní smlouva. Majetek je klientovi předán na základě podepsaného akceptačního aktu ve lhůtě stanovené ve smlouvě. Po dobu platnosti smlouvy zůstává majetek ve vlastnictví mateřské banky "Halyk Bank a.s."

Předmětem pronájmu jsou obytné a obchodní komplexy, které společnost nabízí. Majetek, podmínky a platby jsou předem dohodnuté před předběžným rozhodnutím společnosti. K předběžnému rozhodnutí potřebuje společnost doklady potvrzující finanční způsobilost a osvědčení o všech registračních činnostech u právnických osob. Toto rozhodnutí společnost přezkoumá do 3 až 10 pracovních dnů.

Po dobu vlastnictví nemovitosti je klient odpovědný za materiální a další povinnosti stanovené zákonem (zajištění hygienické, požární, technické a elektrické bezpečnosti). Klient je rovněž odpovědný za pojištění nemovitosti. Veškeré nároky a požadavky vzniklé vůči pronajímateli (společnosti) budou převedeny na klienta spolu s náklady. Klient je musí zaplatit nejpozději do 7 pracovních dnů. Společnost Halyk activ odpovídá za škody způsobené faktory, které klient nemůže ovlivnit.

Halyk activ hradí náklady na pořízení a výstavbu nemovitosti, které jsou zahrnuty ve výši nájemného za nemovitost. Další náklady spojené s převodem a držbou nemovitosti (vyřízení žádosti, státní poplatky, registrace nemovitosti, bankovní poplatky, renovace objektu a nájemné) hradí klient.

Klient začíná platit leasingové splátky okamžikem převzetí nemovitosti na základě potvrzení o převzetí. Leasingové splátky musí být hrazeny měsíčně bezhotovostně. Za pozdní platbu je zákazník povinen zaplatit sankční úrok ve výši 2000 kazašských tenge za každý den prodlení, který se počítá z částky opožděné platby. Leasingové splátky, které klient zaplatí bance, budou v první řadě použity na úhradu veškerých dlužných leasingových splátek, které společnost dluží bance na základě jakýchkoli smluv, včetně úhrady dluhů za služby a údržbu, které společnost zaplatila správcovské společnosti.

Po uplynutí lhůty a splnění všech závazků bude smlouva vhodným způsobem ukončena.

Smlouva může být předčasně ukončena v případě výpovědi ze strany společnosti (v případě zpoždění plateb nájemného více než 2krát, neplacení komunálních služeb a služeb údržby atd.) nebo na základě dohody stran.

Zákazník je povinen po skončení smlouvy vrátit pronajímateli majetek ve stavu vhodném pro další použití k určenému účelu.

Společnost rovněž nabízí převod vlastnického práva na klienta na základě předběžné kupní smlouvy.

4.1.3 Rozbor a následné porovnání ijarah a finančního leasingu metodou analýzy a komparace

Na základě této analýzy byly zjištěny shody a rozdíly mezi islámským a konvenčním bankovním leasingem.

Tab. 4 Shody a rozdíly ijarah a finančního leasingu

Shody	Rozdíly
Předmětem nájmu je dlouhodobý hmotný majetek	V islámské bance (dále jen IB) je smlouva považována za platnou v okamžiku, kdy je majetek převeden na klienta (jinak se jedná o Garar), zatímco v tradiční bance (dále jen TB) je leasingová smlouva platná v okamžiku jejího podpisu.
Obě banky jsou vlastníky předmětu leasingu.	V případě zpoždění leasingových splátek musí zákazník IB zaplatit dar na charitu a zákazník TB zaplatí pokutu, která je ziskem banky (Riba).
Banky nesou odpovědnost za rizika spojená s jejím vlastnictvím. Obě banky nenesou rizika způsobená zákazníky.	Pojištění majetku v IB je povinností banky, zatímco v TB je povinností klienta.
Náklady spojené s koupí a registrací nemovitosti hradí banky, které jsou následně zahrnuty do leasingových splátek.	IB neposkytuje leasing společností, které se zabývají činnostmi, jež nejsou v souladu se zásadami Šaría.
V obou bankách lze smlouvy vypovědět po uplynutí doby trvání a splnění všech závazků ze strany klienta a v některých případech je možné i předčasné ukončení smluv.	
Klienti obou bank začínají platit leasingové splátky v okamžiku, kdy obdrží nemovitost.	
Po skončení platnosti smlouvy převedou banky vlastnictví nemovitosti na klienty na základě jiné smlouvy.	

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Z tabulky vyplývá, že ijarah a tradiční finanční leasing jsou si v mnoha kritériích velmi podobné a liší se jen málo.

4.2 Vklady Mudáraba a termínované vklady

Mnoho islámských bank dnes nabízí svým klientům investiční vklady na základě smluv o podílu na zisku Mudáraba. Jak již bylo popsáno, mudáraba je financování, při kterém investor investuje své prostředky mudaribovi (bance, straně, která přijímá vklady), který pak tyto prostředky investuje do perspektivních projektů s využitím svých znalostí a zkušeností. Zisk z mudáraby se dělí mezi investorem a bankou.

Vklad mudáraba je podobný obvyklému vkladu v tradiční bance. Proto tato podkapitola porovnává islámský vklad Mudaraba a tradiční termínovaný vklad.

Účelem této srovnávací analýzy je identifikovat rozdíly mezi oběma investičními produkty.

Pro toto srovnání byly prozkoumány informace a smlouvy bank nabízejících vklad Mudáraba:

1. Al Hilal bank
2. Islámská banka “Zaman Bank”, a. s.;

a banka nabízející termínované vklady - Československá Obchodní Banka, a. s.

Srovnání islámských a tradičních vkladů je založeno na porovnání takových aspektů, jako jsou rozdělení a výpočet zisku, rozdělení ztráty, možnost navýšení vkladu a jeho výběru, garance vkladu, možnost předčasného výběru.

4.2.1 Zaman Bank, a. s.

Islámská banka “Zaman Bank, a. s.” byla založena 6. června v roce 1991 v Almaty a existovala jako soukromá banka Zaman. V roce 2013 banka zahájila přechod z tradiční banky na islámskou banku a v květnu téhož roku podepsala dohodu o partnerství s největší islámskou finanční institucí - Islámskou společností pro rozvoj soukromého sektoru (ICD). (Zaman Bank, a. s., n.d.)

V roce 2014 Zaman Bank, a. s. oficiálně oznámila svůj záměr stát se islámskou bankou a spolupracovala se společnostmi Al Maali Islamic Finance Consulting (SAE) a Zicolaw Company (Malajsie) na vytvoření pravidel a mechanismu pro přechod banky na islámskou banku. (Zaman Bank, a. s., n.d.)

Banka v roce 2017 oficiálně získala licenci od Národní banky Kazachstánu k provádění bankovních a dalších islámských operací a byla přejmenována na “Islámská banka “Zaman-

Bank”, a. s.”. Banka je v současnosti druhou největší islámskou bankou v Kazachstánu. (Zaman Bank, a. s., n.d.)

Zaman Bank, a. s. nabízí soukromým i podnikatelským klientům investiční vklad mudaraba, agenturní vklad wakala a převody peněz bez nutnosti otevření bankovního účtu.

Vklad Mudáraba je investiční vklad, při kterém rabb al-mál (vkladatel) investuje své peníze do banky, která je mudarib (podnikatel), a ta pak peníze investuje do investičních projektů s různou mírou rizika a v souladu se šariou. Získaný zisk je rozdělen mezi klienta a banku (Zamanbank.kz)

Banka nabízí vklady Mudaraba v eurech (EUR), kazašských tence (KZT) a amerických dolarech (USD). Minimální výše vkladu je 30 000 KZT nebo 100 EUR/USD. Doba trvání vkladu může být 1, 3, 6, 12, 24 a 36 měsíců.

Zisk je rozdělen mezi bankou a klientem v poměru uvedeném v bankovní smlouvě nebo na internetových stránkách. Výnosová sazba vkladu závisí na době trvání a měně vkladu.

Tab. 5 Podíl na zisku mezi bankou a klientem z vkladu mudaraba banky Zaman-Bank, a. s.

Podíl	Doba vkladu (v měsících)					
v USD	1	3	6	12	24	36
Klient	5	10	15	20	25	30
Banka	95	90	85	80	75	70

Zdroj: Zaman Bank, a. s., (n.d.), vlastní překlad autorky

U vkladu Mudáraba, stejně jako u ostatních islámských vkladů, nelze zaručit žádnou odměnu, protože výsledek investiční činnosti není znám a je přidělován na základě průběžného přidělování. Veškeré ztráty vzniklé v souvislosti s vkladem Mudáraba jsou hrazeny z prostředků Rabb al-Mál (klienta) , s výjimkou ztrát způsobených mudaribem.

Zaman Bank, a. s. umožňuje předčasný částečný výběr vkladu. Jelikož banka vyplácí zisk na konci vkladového období, při výběru celého vkladu nevyplácí žádný zisk klientovi.

4.2.2 Al Hilal Bank

Al Hilal Bank rovněž nabízí soukromým klientům vklad Mudaraba. Vklad lze provést ve dvou měnách: v tence (KZT) a v dolarech (USD). Minimální výše vkladu je 150 000 KZT nebo 500 USD. Zákazníci si mohou založit vklad na 1, 3, 6, 12 a 24 měsíců. (Al Hilal Bank, n.d.)

Banka rozděluje zisk podle poměru stanoveného bankou. Pro výpočet a rozdělení zisků mudarib sestavuje rozvahu za všeobecný fond, a to za období, za které se zisky vypočítávají a rozdělují na základě konstruktivní likvidace (ocenění), aby byla zajištěna přiměřenost smluvního vztahu a realizace případných zisků. Zisk ve všeobecném fondu se po odečtení poplatků a nákladů poměrně rozděluje do fondů Mudaraba, Wakala, fondů akcionářů Mudaraba a dalších fondů, které má banka k dispozici. Zisk fondu Mudaraba je dále poměrně rozdělen mezi klienty a mudaribem. (Al Hilal Bank, n.d.)

Příklad výpočtu zisku zákazníka:

Al Hilal Bank v závislosti na délce vkladu nabízí svým klientům takové podíly na výnosu:

Tab. 6 Podíly na zisku mezi bankou a klientem u vkladu Mudaraba od 1. listopadu 2020

Podíl v USD	Doba vkladu (v měsících)				
	1	3	6	12	24
Klient	10 %	15 %	20 %	40 %	42 %
Banka	90 %	85 %	80 %	60 %	58 %

Zdroj: Al Hilal Bank, a. s. (2020), vlastní překlad autorky

Minimální výše vkladu v této bance je 500 USD a výnos z vkladu se počítá měsíčně.

Například klient investoval 1000 USD do vkladu Mudaraba na 12 měsíců, což znamená, že jeho podíl na zisku bude činit 40 % ze zisku a zbývajících 60 % je zisk banky.

Tab. 7 Výpočet zisku investora (rabb al-mál)

Výše vkladu	1000 USD
Doba uložení	12 měsíců (40:60)
Zisk obecného fondu	3 %
Zisk	$1000 * 3 \% = 30 \text{ USD}$
Podíl banky na zisku(60 %)	$30 * 60\% = 18 \text{ USD}$
Podíl zákazníků na zisku (40 %)	$30 * 40 \% = 12 \text{ USD}$
Čistý výnos klientů z vkladů Mudaraba	$12 / 1000 = 1,2 \%$

Zdroj: vlastní zpracování (Imad Ali, 2016)

Banka dosáhla v období výpočtu zisku 3 %, tj. zisk za daný měsíc je 30 USD, z investovaných prostředků. Z tohoto zisku banka obdrží 18 USD (60 %) a klient 12 USD (40 %), takže jeho čistý zisk je 1,2 %.

Al Hilal Bank negarantuje žádný zisk ani žádné zaručené částečné nebo úplné splacení vkladu Mudaraba, protože celá částka vkladu je ohrožena možnou ztrátou v případě, že dojde ke ztrátě fondu Mudaraba.

Ztráty vzniklé v souvislosti s vkladem Mudaraba v období výpočtu zisku se hradí pouze z prostředků klienta. V případě, že mudarib rovněž investovala určitou částku do fondu mudarib, bude ztráta rozdělena v poměru části investovaných klientem a mudaribem.

Banka další vklady nepovoluje.

Klient Al Hilal Banky může vybrat vklad před skončením investičního období za předpokladu, že je vklad Mudaraba vybrán v plné výši. Vkladatel má nárok na zisk za období, během kterého byl vklad Mudaraba držen ve všeobecném fondu, na základě příslušného podílu.

4.2.3 Československá obchodní banka, a. s.

Československá obchodní banka, a. s. (ČSOB) je univerzální banka v České republice, která byla založena v roce 1964 v Československu. Banka byla privatizována v roce 1997 a od roku 2007 se stala stoprocentní dceřinou společností belgické bankovní pojišťovací skupiny KBC. ČSOB působila v České republice a na Slovensku do konce roku 2007, ale v roce 2008 se slovenská pobočka banky oddělila a nyní působí jako samostatný právní subjekt. (ČSOB, n.d.)

Banka poskytuje služby a produkty (úvěry, pojištění, kreditní karty, spořicí účty, termínované vklady atd.) fyzickým osobám, malým a středním podnikům, korporátním a institucionálním klientům.

ČSOB Bank nabízí termínované vklady pro soukromé klienty a podniky. Termínovaný vklad je typ spořicího účtu, kdy klient jednorázově investuje finanční prostředky na účet, na který mu banka bude po určitou dobu vyplácet úroky. V tomto případě je banka dlužníkem a klient věřitelem.

Termínované vklady u ČSOB jsou se splatností 1, 3, 6, 12, 24 a 36 měsíců a úroková sazba je fixována po celou dobu trvání vkladu. Vklady lze provádět v českých korunách (CZK) i v cizích měnách. Minimální výše termínovaného vkladu u ČSOB je 5 000 Kč.

Klienti získávají výnos ze své investice v podobě předem stanovených úrokových sazeb, které stanovuje ČSOB, a tento úrok je nezávislý na výkonnosti banky. ČSOB vyplácí klientům úroky vždy na konci vkladového období.

Příklad výpočtu zisku zákazníka:

Československá obchodní banka, a. s. nabízí termínované vklady s těmito úrokovými sazbami:

Tab. 8 Úrokové sazby ČSOB za termínované vklady

Úrokové sazby dle trvání vkladu	% p.a.
1 měsíc	0,01%
3 měsíce	2,00%
6 měsíců	2,50%
12 měsíců	3,00%
2 roky	0,05%
3 roky	0,05%

Zdroj: ČSOB (2022)

Pokud klient investuje 20 000 Kč na 12 měsíců při úrokové sazbě 3 %, získá za rok 20 600 Kč, přičemž 600 Kč je úrok, který banka za 12 měsíců připsala klientovi:

Tab. 9 Výpočet zisku vkladatele

Výše vkladu	20 000 Kč
Doba uložení	12 měsíců (3 %)
Bude naspořeno	$20\,000 * 3\% = 20\,600$ Kč

Zdroj: Měšec.cz (n.d.), vlastní zpracování, 2022

V ČSOB jsou vklady fyzických a právnických osob včetně úroků ze zákona pojištěny, což znamená, že banka je povinna svým vkladatelům vyplácet úroky bez ohledu na případné ztráty z vkladů. Za vklady klientů v České republice ručí Garanční systém finančního trhu (GSFT), který přebírá odpovědnost za výplatu peněz vkladatelům banky, již byla odňata licence. (Česká národní banka, n.d.)

Termínovaný vklad lze doplnit pouze na začátku, před ukončením vkladu není možné částku navýšit.

Klient si také může vybrat celý vklad nebo jeho část před uplynutím doby jeho platnosti, pokud zaplatí poplatek. Poplatek za předčasný výběr činí 0,75 % až 1,5 % z celkové částky v závislosti na době trvání vkladu. Minimální výše účtovaného poplatku je 50 Kč.

4.2.4 Rozbor a následné porovnání vkladu Mudaraba a termínovaného vkladu metodou analýzy a komparace

Na základě analýzy srovnání islámského vkladu Mudaraba a tradičního termínovaného vkladu byly zjištěny následující rozdíly:

Tab. 10 Srovnání vkladu Mudaraba a termínovaného vkladu

Vklad Mudaraba	Termínovaný vklad
Funguje na základě práva šaría.	Funguje na základě bankovních zákonů a finančního systému země.
Zisky jsou rozdělovány na základě předem dohodnutého poměru mezi klientem a Bankou.	Klient získává zisk na základě předem dohodnuté úrokové sazby.
Banka se nezaručuje za zisk ani za jeho úplné vrácení.	Banka garantuje zisk a plné vrácení vkladu.
Banka vyplácí případné zisky měsíčně.	Banka vyplácí úroky na konci doby trvání účtu.
Veškeré ztráty, vzniklé v souvislosti s vkladem jsou hrazeny z prostředků klienta.	Banka nese ztrátu.
Z vkladu lze předčasně vybrat pouze jeho plnou výši.	Zákazník si může vybrat část vkladu nebo celý vklad před uplynutím doby platnosti.
Zákazník má nárok na zisk před výběrem a neplatí žádný poplatek (Riba).	V případě předčasného výběru vkladu, zákazník musí zaplatit poplatek Bance.

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Ačkoli jsou oba produkty určeny k investování peněz, existují mezi nimi významné rozdíly. Za zmínku stojí také to, že islámský produkt se od tradičního liší svou transparentností, protože ve smlouvě je podrobně popsáno, jakým způsobem jsou peníze investovány, jak se počítá zisk, a klient ví, kam byly peníze investovány a jaká je jejich výnosnost.

4.3 Srovnání platebních karet islámské banky a tradiční banky

Islámské banky dnes spolu s různými finančními nástroji nabízejí kreditní karty, které donedávna nebyly k dispozici. V roce 2001 byla v Malajsii poprvé vydána kreditní karta v souladu se šáriou jako náhrada za tradiční kreditní karty, které nebyly v souladu s islámskými zásadami. (Akbar, 2021)

Navzdory tomu, že, islámská platební karta nabízí podobné výhody a funkce jako běžné platební karty, existují mezi nimi rozdíly, které budou zkoumány v této kapitole prostřednictvím srovnávací analýzy.

Pro toto srovnání byly zkoumány informace, podmínky a smlouvy islámské banky Dubai Islamic Bank (DIB), a. s. a tradiční banky MONETA Money Bank, a. s.

Islámská platební karta je finanční produkt založený na šaríi, který nabízí stejné výhody a přednosti jako tradiční bankovníctví. (NuWire Investor, 2020)

Tradiční platební karta je platební prostředek, který nahrazuje hotovostní způsob platby a umožňuje pohodlný nákup. Platební karty umožňují držitelům platit za zboží a služby jak v běžném obchodě, tak v internetovém obchodě. (Pays, n.d.)

4.3.1 Dubai Islamic Bank (DIB), a. s.

Dubai Islamic Bank (DIB), a. s. je první bankou na světě, která do všech svých služeb a činností začlenila islámské principy, a zároveň jednou z největších islámských bank na světě. Banka byla založena v roce 1975 šejkem Rashidem Bin Saedem Al Maktoumem v Dubaji. Dnes banka má více než 2 miliony zákazníků a 54 poboček po celých Spojených arabských emirátech, se sídlem v Dubaji. (DIB, n.d; Kaye, 2021; World Finance, 2014)

Banka nabízí své služby a produkty soukromým klientům (vklady, účty, platební karty, investiční produkty, financování automobilů a nemovitostí, osobní finance) a firemním klientům (obchodní bankovníctví, investiční bankovníctví a firemní bankovníctví).

DIB nabízí několik typů kreditních a debetních karet, které se liší svými výhodami: cestovní karty, karty s cashbackem, karty bez minimální útraty, karty takaful, karty s věrnostními programy nebo podle limitu karty.

Například kreditní karta Al Islami Gold Premium má takové výhody jako:

- osobní a cestovní pojištění takaful (v případě ztráty peněz, zavazadel, zpoždění letu, mimořádných lékařských výdajů nebo úmrtí klienta - banka uhradí škody),
- karta je bezúročná a bez ročních poplatků,
- přístup do věrnostního programu DIB - Wala's rewards, kde za každý utracený dirham (1 AED) může zákazník získat 2 body, které lze uplatnit na letenky, ubytování v hotelu, nákupy, platby a další služby,
- klientům s autem banka nabízí slevy na služby spojené s autem.

Kreditní karta "The Emirates Skywards DIB Infinite travel" umožňuje získávat umožňuje získávat body Skywards za každou transakci v místní i cizí měně, které lze vyměnit za letištní výhody a služby (dodatečné zavazadlo zdarma, přístup do celosvětových letištních salonků, slevy na lety, do restaurací a hotelů a další).

Některé karty mají limit pro bezplatné výběry z bankomatů v SAE. Pro pohodlnější používání a správu účtu nabízí banka také internetové a mobilní bankovníctví i sms upozornění.

Vzhledem k tomu, že většina karet DIB jsou osvobozeny od ročního poplatku, banka si každý měsíc účtuje pevnou částku za používání kreditní karty. Měsíční poplatky banky se pohybují od 195 AED do 1 000 AED v závislosti od typu karty. Platební kartu DIB lze vydat muslimským i nemuslimským klientům.

Zákazník může použít platební kartu pro karetní transakci v rámci limitu. Banka stanoví limit a může jej kdykoli změnit, přičemž o změnách informuje klienta. Klient nesmí bez předchozího souhlasu banky limit měnit ani překročit. Jelikož limit závisí na typu karty, může klient požádat o změnu limitu zaplacením poplatku.

Pokud dojde k překročení limitu kreditní nebo debetní karty, např. z důvodu konverze měny nebo z jiných důvodů, musí klient neprodleně uhradit celou částku, o kterou byl limit překročen. Pokud však klient není schopen splatit dlužnou částku nebo dluh na kreditní kartě do data splatnosti, musí zaplatit pokutu (236,25 AED), která je následně darována na charitativní účely. Tato situace je podle mezinárodních norem šaría přípustná, protože přijaté prostředky nejsou ziskem banky. (DIB, n.d.)

Banka zakazuje používání platebních karet k jakýmkoli činnostem, včetně nákupu služeb nebo zboží zakázaných šariíou nebo vnitrostátními právními předpisy. Banka může odmítnout transakce v případě nákupu alkoholických nápojů a tabáku, vepřových výrobků, zbraní, nočních klubů, kasin, sázek, koňských dostihů, knih a novin obsahujících násilí a lži.

DIB má právo ukončit smlouvu s klientem v případě porušení zákazů banky, při zpoždění platby o více než 2 měsíce, při předložení nepravdivých dokumentů, při úmrtí klienta a v případě jiných porušení. Klient může také kdykoli požádat o zrušení kartového účtu a odmítnout používání platební karty.

Za zmínku stojí také to, že islámské bankovní kreditní karty jsou založeny na různých smlouvách, jako je například kreditní karta založená na Qard - Hassan, kdy banka poskytuje klientovi úvěr, aniž by z něj měla prospěch, tj. bezúročný úvěr. Za poskytnutí kreditní karty si

banka účtuje měsíční poplatek za služby a za některé další služby spojené s kreditní kartou, a to nikoli v závislosti na výši poskytnutého úvěru. Kromě kreditních karet založených na systému Qard - Hassan existují také kreditní karty Murabaha, kreditní karty Bay' al-'ina, karty Tawarruk a další. (Islamiccreditcard.com, n.d.)

4.3.2 MONETA Money Bank, a. s.

MONETA Money Bank, a. s. byla založena v roce 1998 v České republice jako GE Capital Bank a byla součástí americké finanční skupiny General Electronics. Po rozhodnutí společnosti General Electronics prodat v roce 2016 všechny své finanční dceřiné společnosti, banka vstoupila na burzu a stala se českou MONETA Money Bank, a. s. Do skupiny MONETA patří také MONETA Leasing, MONETA Auto a MONETA Stavební Spořitelna. (MONETA Money Bank, a. s., n.d)

Banka je zaměřena na poskytování bankovních služeb a produktů soukromým i firemním klientům: účty a karty, úvěry a půjčky, hypotéky, pojištění, spoření a investice.

MONETA Money Bank, a. s. nabízí svým klientům debetní a kreditní karty různých typů: standardní debetní karty, debetní karty pro podnikatele a děti, gold a smart kreditní karty, kreditní karty pro podnikatele a platební karty v cizích měnách.

Kreditní karty MONETA Money Bank, a. s. se od sebe liší výší úvěrového limitu, který je na kartu poskytován, a délkou bezúročného období, kdy může klient splatit dlužnou částku bance bez úroků. Kromě bezúročného období banka nabízí také cashback, věrnostní program Bene+, v rámci kterého klient může získat zpět až 20 % z nákupů u partnerů banky, slevy a kupony, bezplatné výběry hotovosti z bankomatů banky, program Priority Pass, bezplatné Smart banking a internetové bankovníctví a možnost platit bezkontaktně - kartou, chytrým telefonem i hodinkami (Apple pay, Google Pay, Fitbit Pay a Garmin Pay). Pro uživatele debetních karet Silver, Gold a Business Premium je dostupné pojištění osobních a platebních karet a cestovní pojištění od partnera banky Generali České pojišťovny.

Banka vydává platební karty Mastercard a Visa, které umožňují používat karty v České republice i v zahraničí.

Klient banky platí měsíční poplatky za kreditní karty v rozmezí od 49 Kč do 99 Kč podle typu karty, debetní karty jsou zdarma, s výjimkou doplňkových debetních karet. Kromě dlužné částky klienta si banka účtuje také úroky za poskytnutí finančních prostředků, přičemž měsíční

úroková sazba se pohybuje od 1,92 % do 2,09 % u bezhotovostních transakcí a od 1,92 % do 2,50 % u hotovostních transakcí v závislosti na typu kreditní karty. Při bezúročném období je úroková sazba 0 %. Při překročení úvěrového limitu musí klient zaplatit pokutu ve výši 300 Kč a 600 Kč za každou další upozornění. Banka umožňuje klientovi zvýšit limit kreditní karty za dodatečný poplatek. Klient rovněž platí poplatky spojené s blokadou, ztrátou nebo opětovným vydáním kreditní karty. (MONETA Money Bank, a. s., n.d.)

V případě opožděných splátek úvěru, poskytnutí nepravdivých osobních údajů bance, překročení úvěrového limitu nebo bankrotu klienta je banka oprávněna účtovat pokuty, pozastavit poskytování služeb nebo ukončit smluvní vztah s klientem.

4.3.3 Rozbor a následné porovnání islámských a tradičních platebních karet metodou analýz a komparace

Na základě tohoto srovnání lze poukázat na následující rozdíly:

Tab. 11 Srovnání islámských a tradičních platebních karet

Shody	Rozdíly
Islámské i tradiční banky poskytují kreditní a debetní karty.	Islámské karty jsou založeny na principech práva šaría, zatímco tradiční platební karty fungují na základě bankovních zákonů a finančního systému dané země.
Existují různé typy platebních karet (Gold, Travel, Platinum, Silver atd.), které se liší svými výhodami a účelem.	Islámské platební karty jsou k dispozici muslimům i nemuslimům, zatímco tradiční platební karty jsou muslimům zakázány.
Obě banky mají podobné výhody: cashback, věrnostní programy, slevy a kupony na nákup zboží a služeb, internetové a smartbanking atd.	V tradiční bance jsou kreditní karty spojeny s jejím používáním a úročením. Klient tradiční banky platí kromě měsíčních splátek také úroky za výši čerpaného úvěru. Úrok je ziskem banky, který je v islámu zakázán.
Klienti obou bank mají možnost uzavřít cestovní pojištění, pojištění kreditních karet a osobní pojištění.	Islámské kreditní karty jsou založeny na různých smlouvách, jako je Qard - Hassan, Murabaha, Bay' al-'ina atd. Při používání kreditních karet platí zákazník pouze za měsíční vedení karty, nikoli podle čerpané částky.
Klienti banky platí měsíční poplatky za vedení účtu. Měsíční poplatky závisí na typu platební karty. Banky si také účtují poplatky za další služby spojené s kreditními kartami.	V islámské bance platí klient pokutu v případě vzniku dluhu nebo překročení limitu, která je následně převedena na charitativní účely. V tradiční bance platí zákazník za překročení limitu pokutu.
Banky mají právo vypovědět smlouvu, pokud jsou předloženy nepravdivé doklady, pokud zákazník nezaplatí, pokud zákazník zemře a za dalších podmínek.	Islámská banka zakazuje používání platebních karet pro účely, které porušují práva šaría. V takových případech může banka transakci odmítnout.

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Islámské kreditní karty, stejně jako všechny jejich produkty, musí být v souladu se šarií a nesmí obsahovat žádnou činnost, která je v islámu považována za nezákonnou. Půjčování peněz na kartu a používání více peněz, než je na kartě, je přísně zakázáno, a proto i islámské banky jsou méně ohrožené krizí.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala islámským bankovníctvím. Hlavním cílem bakalářské práce bylo seznámit se s principy a produkty islámského bankovníctví. Dílčím cílem bylo porovnat a zhodnotit několik islámských produktů s jejich analogy v tradičním bankovníctví.

V první části byly popsány vlastnosti islámské ekonomiky a bankovníctví, principy práva šaría, koncepce islámské ekonomiky a představeny islámské bankovní produkty, zejména produkty investičního a dluhového financování. Poté byla popsána současná a budoucí situace islámského bankovníctví.

V teoretické části byly popsány tři produkty islámských a tradičních bank, které byly dále mezi sebou porovnány. Podle tohoto srovnání je třeba poznamenat, že ačkoli jsou si produkty ve mnohém podobné, existují mezi nimi určité rozdíly, včetně použití úroků nebo lichvy (riba), nejistoty (garár) a vysoké riziko (maisir). Například islámský leasing ijarah a tradiční leasing mají podobné podmínky, v obou produktech je pronajímatel vlastníkem majetku a po skončení smlouvy může převést vlastnictví na základě jiné smlouvy. U obou produktů začínají zákazníci platit leasingové splátky až po převzetí majetku. Produkty se liší v tom, že islámské banky zakazují uzavřít smlouvu před převodem nemovitosti na klienta, protože není známo, zda nemovitost získá banka, nebo zda bude majetek při převodu na klienta nepoškozený. Protože se v tomto případě jedná o garár, což se rovná podvodu a nespravedlnosti, což může způsobit konflikty mezi stranami.

Islámské produkty se také liší svou transparentností. Například u investičního produktu vkladu Mudaraba banka podrobně popisuje, jak se rozděluje zisk, kam jsou prostředky investovány a jakého zisku banka dosáhla. Zisk klienta z tohoto islámského produktu závisí na činnosti, do které banka investovala peníze, a je variabilní. U tradičního termínovaného vkladu klient investuje své peníze a získá pevný výnos podle předem stanovené úrokové sazby, ale klient se nedozví, na co banka peníze použila a k jakému účelu.

Islámské banky se navíc nesnaží dosahovat zisku účtováním úroků. Například při poskytování kreditních karet islámské banky účtují pouze měsíční poplatek za obsluhu karty, nikoliv úroky za použití prostředků na kartě. Kreditní karty islámských bank jsou založeny na různých smlouvách, jako jsou Qard - Hassan, Murabaha, Bay' al-'ina a další, které umožňují muslimům používat kreditní karty, aniž by porušovali principy práva šaría. Při zadlužení nebo překročení

limitu platí klienti islámských bank bance pokutu, která pak jde na charitu, zatímco tradiční banky mají zisk v podobě úroků z dluhů po splatnosti, za použití prostředků z karty apod.

Jelikož islámské bankovníctví je alternativou tradičního bankovníctví, jehož produkty byly vytvořeny s ohledem na právo šaría, proto jsou zakázány jakékoli transakce a financování věcí zakázaných islámem, jako jsou alkohol, tabák, zbraně, vepřové maso a další věci, zatímco tradiční bankovní produkty mohou financovat vše.

Lze předpokládat, že islámská ekonomika a bankovníctví mají pevné základy a perspektivu rozvoje po celém světě, protože jsou dostupné všem, muslimům i nemuslimům, nabízejí širokou škálu služeb a produktů, které neporušují pravidla šaría, a vyznačují se transparentností, což může přilákat více investorů, která je prospěšná pro ekonomiku.

Seznam použitých zdrojů

- Aims. *Difference between Islamic Banking and Conventional Banking*. Dostupné 17. 10. 2021 z <https://aims.education/study-online/difference-between-islamic-banking-and-conventional-banking-system/>
- Akbar, Chowdhury Shahed. (2021). *Islamic credit card - the story so far*. Dostupné 4. 04. 2022 z <https://thefinancialexpress.com.bd/public/views/views/islamic-credit-cards-the-story-so-far-1631803471>
- Al Hilal Bank. *About Us*. Dostupné z <https://www.alhilalbank.ae/en/about-us/>
- Al Hilal Bank. *History*. Dostupné 12. 03. 2022 z <https://alhilalbank.kz/en/page/history>
- Al Hilal Bank. *Mudaraba*. Dostupné 25. 03. 2022 z <https://alhilalbank.kz/ru/page/mudaraba>
- Al Hilal Bank. *Mudarabah Deposit Agreement for Individuals*. Dostupné z https://alhilalbank.kz/ru/getfile/13014_dogovor-na-depozit-mudaraba-dlya-fizicheskikh-lits
- Angela Wang & Co. *Understanding of Islamic Banking*. Dostupné 29. 09 . 2021 z <https://www.hg.org/legal-articles/understanding-islamic-banking-4880>
- Bekkin, R. (2004). *Islamic Finance in the Modern World: Economic and Legal Aspects*. Moskva, Rusko: Umma.
- Blossom (2020). *Introduction to Mudarabah (Profit Sharing) Contracts*. Dostupné 28. 10. 2021 z <https://blossomfinance.com/posts/introduction-to-mudarabah-profit-sharing-contracts>
- British Embassy Bishkek (2015). *Islamic Finance in the UK*. Dostupné z https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/503491/2015047_Is_Fin_A5_AW_ENG_WEB.pdf
- Česká národní banka. *Pojištění vkladů*. Dostupné 26. 03. 2022 z <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/vykon-dohledu/postaveni-dohledu/dohled-nad-uverovymi-institucemi/pojisteni-vkladu/>
- ČSOB. *O ČSOB a skupině*. Dostupné z <https://www.csob.cz/portal/csob/o-csob-a-skupine>
- Delacruz, S. (2022). *What is the Quran?*. Dostupné 21. 03. 2022 z <https://study.com/learn/lesson/what-is-the-quran-hadith.html>
- Drizane, H., Al - Malkawi, H. (2019). *Profit and Loss Sharing (PLS) Models of Financing in Islamic Financial Institutions*. Dostupné 13. 10. 2021 z <https://journal.wahedinvest.com/profit-and-loss-sharing-pls-modes-of-financing-in-islamic-financial-institutions/>
- Dubai Islamic Bank, a. s. *About Us*. Dostupné 5. 04. 2022 z <https://www.dib.ae/about-us>
- Dubai Islamic Bank, a. s. *Istisna*. Dostupné 1. 11. 2021 z <https://www.dib.ae/business/products-services/istisna>
- Dubai Islamic Bank, a. s. *Terms & Conditions of Al Islami Credit Card*. Dostupné z <https://www.dib.ae/docs/default-source/cpr/tc/cards-tc-terms-and-conditions-al-islami-credit-card-en.pdf>
- EIN Presswire (2021). *Takaful vs Conventional Insurance*. Dostupné 5. 11. 2021 z https://www.einnews.com/pr_news/544718329/takaful-vs-conventional-insurance

- Eurekahedge (2013). What is the Future of Islamic Finance?. Dostupné 13. 11. 2021 z <https://www.eurekahedge.com/Research/News/153/What-is-the-Future-of-Islamic-Finance>
- Financial Islam. *Mudarabah*. Dostupné 14. 10. 2021 z <http://www.financialislam.com/mudarabah.html>
- Financial Islam. *Wakalah*. Dostupné 2. 11. 2021 z <http://www.financialislam.com/wakalah.html>
- FinancialAdvisory.com. *Wakalah*. Dostupné 2. 11. 2021 z <https://www.financialadvisory.com/dictionary/term/wakalah/>
- Flynn, A. (2020). How many branches of Al Hilal Bank?. Dostupné 12. 03. 2022 z <https://greedhead.net/how-many-branches-of-al-hilal-bank/>
- Halyk activ. *O spoločnosti*. Dostupné 13. 03. 2022 z <https://halykactiv.kz/ru/company/>
- Halyk activ. *О компании: O spoločnosti*. Dostupné z <https://halykactiv.kz/ru/company/>
- Hassan, K., & Lewis, M. (2007). *Handbook of Islamic Banking*. Cheltenham, United Kingdom: Elgar.
- Imad Ali, M. (2016). *What is an Islamic Saving Account?*. Dostupné z 25. 03. 2022 z <https://www.linkedin.com/pulse/what-islamic-savings-account-marifa-team/>
- Institute of Islamic Banking and Insurance. *Islamic Jurisprudence [FIQH]*. Dostupné 27. 09. 2021 z <https://www.islamic-banking.com/knowledge/islamic-jurisprudence-fiqh>
- Institute of Islamic Banking and Insurance. *Zakat*. Dostupné 27. 09. 2021 z https://www.islamic-banking.com/explore/glossary/glossary-financial-terms-z#item_753
- Islam - today (2014). *Руба (ростовщичество) [Riba (lichva)]*. Dostupné 16. 10. 2021 z <https://islam-today.ru/veroucenie/nacinausim/riba-rostovsicesstvo/>
- Islamic - finance. *What is riba?*. Dostupné 17. 10. 2021 z http://www.islamic-finance.com/item5_f.htm
- Islamic Corporation for the Development of the Private Sector (2020). *Islamic Finance Development Report 2020*. https://icd-ps.org/uploads/files/ICD-Refinitiv%20IFDI%20Report%2020201607502893_2100.pdf
- Islamic Financial Services Board (2021). *Islamic Financial Services Industry Stability Report 2021*. <https://www.ifsb.org/sec03.php>
- Islamiccreditcard.com. *QARD AL - HASAN CREDIT CARD*. Dostupné z <https://www.islamiccreditcard.com/qard-el-hassan-card.html>
- IslamicMarkets. *Termination of Mudarabah*. Dostupné 14. 10. 2021 z <https://islamicmarkets.com/education/termination-of-mudarabah>
- Islamweb.cz. *Almužna (Zakát)*. Dostupné 15. 10. 2021 z: <http://www.islamweb.cz/elknihovna/zni/almuzny.htm>
- Jamaldeen, F., & Friedman, J. (2012). *Islamic Finance for dummies*. Hoboken, United States: Wiley.
- Kaye, H. (2021). 100 largest Islamic banks in the world. Retrieved April 8, 2022, from <https://money-gate.com/largest-islamic-banks-in-the-world/>

- Kenton, W. (2021). *Musharakah*. Dostupné 15. 10. 2021 z <https://www.investopedia.com/terms/m/musharakah.asp>
- Khan, F. (2010). How 'Islamic' is Islamic Banking?. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 76 (3), 805-820. Dostupné z <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0167268110001940?token=886EF11F9A575C289191CBE09B961A10BF42C3167A0E93B5AD824FB61B5B99084145579AE041B99CF0831860144435A9&originRegion=eu-west-1&originCreation=20220327205723>
- Khan, M. A. (2013). *What is wrong with Islamic economics?: Analysing the present state and future agenda*. Cheltenham, United Kingdom: Edward Elgar.
- Knott, K. (2016). *What are the five pillars of islam?* Dostupné 22. 09. 2021 z <https://crestresearch.ac.uk/comment/islam-five-pillars/>
- Lewis, B. (1997). *Dějiny Blízkého východu*. Praha, Česko: Lidové noviny.
- Mannan, M. A. (1986). *Islamic economics: Theory and practice*. Sevenoaks, United Kingdom: Hodder and Stoughton.
- Mat, I., & Ismail, Y. (2007). *A Review of Fiqh al-Mua'malat Subjects in Economics and Related Programs at International Islamic University Malaysia and University of Brunei Darussalam*. Dostupné 27.09.2021 z <https://web.archive.org/web/20150123045408/http://www.kantakji.com/media/6426/op57.pdf>
- Měšec.cz. *Terminované vklady 2022: kolik vám vynesou úroky?*. Dostupné z <https://www.mesec.cz/kalkulacky/kolik-vam-vynese-terminovany-vklad/>
- Mohammed, N. (2014). *Five Important Differences Between Sukuk and Traditional Bonds*. Dostupné z <https://www.sukuk.com/education/important-differences-sukuk-traditional-bonds-2207/#/?playlistId=0&videoId=0>
- Mokina, L. S. (2017). Оценка развития исламского банкинга как альтернативного инструмента финансирования и возможности его применения в условиях России [Hodnocení vývoje islámského bankovníctví jako alternativního nástroje financování a možnosti jeho uplatnění v ruském kontextu]. *Russian Journal of Entrepreneurship*, 18(16), 2399 - 2412. doi: 10.18334/rp.18.16.38232
- MONETA Money Bank, a. s. *Historie MONETA Money Bank*. Dostupné z <https://www.moneta.cz/o-nas/historie>
- MONETA Money Bank, a. s. *Úrokový lístek*. Dostupné z <https://www.moneta.cz/documents/20143/11740791/mmb-ul-kk-k-revolvingovemu-uveru.pdf>
- Naimov, S. (2021). Барьеры, препятствующие развитию исламского банка в Таджикистане [Bariéry rozvoje islámské banky v Tádžikistánu]. *Банкаўскі веснік*, 21(10), 52 - 61. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/355396723_Barery_prepatstvuusie_razvitiu_islamskogo_bankinga_v_Tadzikistane
- Němec, J. (2015). *Banky podle šar'ii dobývají Evropu. Neznají úrok a spekulace*. Dostupné 18. 11. 2021 z <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/banky-podle-sarii-dobývají-evropu-neznají-urok-a-spekulace/r~c2e5fe22052711e590ae0025900fea04/>
- Domat, C. (2020). *Islamic Finance: Just For Muslim - Majority Nations?*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.gfmag.com/topics/blogs/islamic-finance-just-muslim-majority-nations>

- Nomani, F., & Rahnama, A. (1994). *Islamic Economic Systems*. New Jersey, United States: Zed books limited.
- Nurullina, G. (2004). *Исламская этика бизнеса [Islámská podnikatelská etika]*. Moskva, Rusko: Umma.
- NuWire Investor (2020). *Islamic Credit Cards: How They Work and What Makes a Card Islamic*. Dostupné z <https://www.nuwireinvestor.com/islamic-credit-cards-work-makes-card-islamic/>
- Pavlincová, H., & Horyna, B. (2003). *Judaismus, křesťanství, islám*. Olomouc, Česko: Olomouc.
- Pays. *Platební karta - jak funguje?*. Dostupné 4. 04. 2022 z <https://www.pays.cz/platebni-karta.asp>
- Ryabchenko, L. (2018). Prospects for the Islamic Banking Development in Russia. *Vestník Universiteta*, 18(9), 140 - 146. doi:10.26425/1816-4277-2018-9-140-146
- Saeed, A. (1996). *Islamic banking and interest study of the prohibition of RIBA and its contemporary interpretation*. Leiden: Brill.
- Sobol, I. (2015). Islamic banking in the European Union countries. *European Integration Studies*, 0(9). doi:10.5755/j01.eis.0.9.1280
- Sundararajan, V., & Errico, L. (2002). Islamic financial institutions and products in the global financial system: Key issues in risk management and challenges ahead. *IMF Working Papers*, 02(192), 1. doi:10.5089/9781451859775.001
- Sunna. V *Dictionary.com dictionary*. Dostupné 21. 10. 2021 z <https://www.dictionary.com/browse/sunna#:~:text=definitions%20for%20Sunna-,Sunna,words%20and%20acts%20of%20Mohammed>
- Taiba leasing. *O islámském financování*. Dostupné 27. 09. 2021 z <http://taibaleasing.com/ob-islamskom-finansirovanii/>
- The Zakat Foundation of America. (2007). *The Zakat Handbook: A Practical Guide for Muslims in the West*. Dostupné z <https://cdn.zakat.org/wp-content/uploads/zakat-book-1.pdf>
- TheBanks.eu (2019). *Islamic Banks in France*. Dostupné 20. 11. 2021 z <https://thebanks.eu/articles/Islamic-banks-in-France>
- Thomson Reuters - Practical Law. *Bai al Inah*. Dostupné 4. 11. 2021 z [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/3-500-6934?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/3-500-6934?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true)
- Trunin, P. V., Kamenskikh, M. V., & Muftiahetdinova, M. (2008). *Исламская финансовая система: современное состояние и перспективы развития [Islámský finanční systém: současný stav a perspektivu vývoje]*. Dostupné z <https://www.iep.ru/files/text/usaid/islam-banking.pdf>
- Usmani, Muhammad Taqi. (1998). *An Introduction to Islamic Finance*. Dostupné z <https://web.archive.org/web/20150807040308/http://apsk.kz/en/images/economics/An%20Introduction%20to%20Islamic%20Finance.pdf>
- Weberová Babulíková, G. (2001). *Islámská ekonomie a bankovníctví*. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Česko: Dar Ibn Rushd.

Whotrades (2019). *Исламские финансы - рибá, гарар, майсир и другие нормы [Islámské finance - riba, garár, maisir a další normy]*. Dostupné 16. 10. 2021 z https://finam-important.whotrades.com/blog/43294682557?mailing_log_id=content_digest&mail_link_type=blogpost.title.2

World Finance (2014). *World's first Islamic bank continues to drive industry*. Dostupné 5. 04. 2022 z <https://www.worldfinance.com/banking/worlds-first-islamic-bank-continues-to-drive-industry>

Zaman Bank, a. s. *Historie Banky*. Dostupné 1. 04. 2022 z <https://zamanbank.kz/o-banke/>

Zaman Bank, a. s. *Mudaraba*. Dostupné 2. 04. 2022 z <https://zamanbank.kz/services/mudaraba/>

Zhuravlev, A. (2020). *Islámské bankovníctví*. Moskva, Rusko: Sadra.

Seznam tabulek

Tab. 1 Hlavní rozdíly mezi islámskými a konvenčními bankami	15
Tab. 2 Porovnání smluv mudaraba a mušáraka	20
Tab. 3 Dvousložková rozvaha islámské banky	27
Tab. 4 Shody a rozdíly ijarah a finančního leasingu	38
Tab. 5 Podíl na zisku mezi bankou a klientem z vkladu mudaraba banky Zaman-Bank, a. s.	40
Tab. 6 Poměry rozdělení zisku mezi bankou a klientem u vkladu Mudaraba od 1. listopadu 2020	41
Tab. 7 Výpočet zisku investora (Rabb al-mál)	41
Tab. 8 Úrokové sazby ČSOB za termínované vklady	43
Tab. 9 Výpočet zisku vkladatele	43
Tab. 10 Srovnání vkladu Mudaraba a termínovaného vkladu	44
Tab. 11 Srovnání islámských a tradičních platebních karet	49

Seznam obrázku

Obr. 1 Schéma transakce mudáraba	18
Obr. 2 Distribuce globálních aktiv islámského bankovníctví v roce 2020 podle zemí	29
Obr. 3 Počet islámských bank podle typu v roce 2019	29
Obr. 4 Růst aktiv islámského bankovníctví 2012 - 2019 (bil. USD)	31

Abstrakt

Meirembay, A. (2022). *Islámské bankovníctví* (Bakalářská práce), Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, Česko.

Klíčová slova: islámské bankovníctví, tradiční bankovníctví, islámská ekonomika, srovnání, leasing, ijarah, vklad mudaraba, termínovaný vklad, islámské platební karty, platební karty

Tato bakalářská práce se zaměřuje na téma islámského bankovníctví. Cílem práce je seznámit s principy a produkty islámského bankovníctví a porovnat několik islámských produktů s jejich analogy. Teoretická část popisuje vlastnosti islámské ekonomiky a bankovníctví, islámské právo šaría a finanční nástroje v islámském bankovním systému. Dále je popsána současná situace islámského bankovníctví a jeho budoucí perspektivy. Praktická část práce popisuje a porovnává tři islámské a tradiční produkty, jako je leasing - ijarah, termínovaný vklad - vklad mudaraba a platební karty islámských a tradičních bank. Praktická část práce je zpracována s využitím informací z bank, které tyto služby nabízejí.

Abstract

Meirembay, A. (2022). *Islamic banking* (Bachelor Thesis). University of West Bohemia, Faculty of Economics, Czech Republic.

Key words: islamic banking, conventional banking, islamic economics, comparison, leasing, ijarah, mudarah deposit, term deposit, islamic credit cards, credit cards

This bachelor thesis focuses on the topic of Islamic banking. The aim of the thesis is to introduce the principles and products of Islamic banking and to compare several islamic products with their analogues. The theoretical part describes the characteristics of Islamic economics and banking, Islamic Sharia law and financial instruments in the Islamic banking system. It also describes the current situation of Islamic banking and its future prospects. The practical part of this thesis describes and compares three islamic and traditional products such as leasing - ijarah, term deposit - mudaraba deposit and credit cards of Islamic and conventional banks. The practical part of the thesis is prepared using information from banks that offer these products.